

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ
ΠΑΝΤΕΧΝΟΝ

το γνωρίζουμε και το διαδίδουμε!

ΛΟΥΤΡΟ Ελασσόνας
Ψηφιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Ρουγκαντζιάρια

Τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς
από τα Ρουγκαντζιάρια
στο ΛΟΥΤΡΟ Ελασσόνας

Πληροφορητές:
Γεώργιος Οικονόμου
Ευγενία Μαρτίνη
Αντώνιος Μαρτίνης του Ηλία

1^η e-έκδοση
Επιμέλεια 1^{ης} e-εκδόσεως:
Αντώνιος Μαρτίνης του Κωνσταντίνου
Για το ΟΠ / ΨΠΚ ΛΟΥΤΡΟΥ 2017-09-09

Ρουγκαντζιάρια

©

ΠΡΟΣΟΧΗ

Το παρόν e-βιβλίο, δημιουργήθηκε αποκλειστικώς και μόνο στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του **ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ ΠΑΝΤΕΧΝΟΥ:**

ΛΟΥΤΡΟ Ελασσόνας

Ψηφιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Κατά συνέπεια, μπορεί να διακινήθει και να χρησιμοποιηθεί ελεύθερα απ' οποιονδήποτε και για οποιονδήποτε παιδευτικό, ή επιστημονικό σκοπό.

Δεν επιτρέπεται όμως αυστηρότητα, η οποιαδήποτε εμπορική του εκμετάλλευση.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μαρτίνης του Κωνσταντίνου

Η φωτογραφία του εξωφύλλου, είναι από τα Ρουγκαντζιάρια του 2011.

Ρουγκαντζιάρια

Τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς
από τα Ρουγκαντζιάρια
στο ΛΟΥΤΡΟ Ελασσόνας

Πληροφορητές:
Γεώργιος Οικονόμου
Ευγενία Μαρτίνη
Αντώνιος Μαρτίνης του Ηλία

1^η e-έκδοση
Επιμέλεια 1^{ης} e-εκδόσεως:
Αντώνιος Μαρτίνης του Κωνσταντίνου
Για το ΟΠ / ΨΠΚ ΛΟΥΤΡΟΥ 2017-09-09

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η παρούσα 1^η e-έκδοση,
αφιερώνεται σ' όλους τους Λουτριώτες,
που κατά καιρούς ασχολήθηκαν με ιδιαίτερη θέρμη και ζήλο,
καταθέτοντας πολύ προσωπικό μόχθο και ανυπολόγιστο κόστος,
για την διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς του χωριού μας
και την κληροδότησή της στις επόμενες γενεές.

Ας γίνει το παράδειγμά τους φάρος,
στον πολιτισμικό σκοταδισμό
που μας περιτριγυρίζει
πολύ ενοχλητικά
και δεν μας
αρέσει
πια
!

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ευτυχώς που έως και σήμερα, υπήρξαν κάμποσοι Λουτριώτες που επέδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και κατέβαλαν σοβαρή και συγκινητική προσπάθεια, για την καταγραφή του εναπομείναντος πολιτισμικού υλικού του χωριού μας.

Κουράστηκαν πραγματικά γι' αυτήν την υπόθεση που λέγεται πολιτισμός, με πολύ μεγάλο κουράγιο, τεράστιες τεχνικές δυσκολίες, αλλά και με το ανάλογο φυσικά και καθόλου ευκαταφρόνητο κόστος, που είχε όμως ως ευτυχές αποτέλεσμα, την δημιουργία κάποιων πολύ σημαντικών και μοναδικών αρχείων, όπως αυτά του **Γεωργίου Μπλάντα** και του δασκάλου **Γεωργίου Οικονόμου**, που έστω κι ενδεικτικά, μπορούν να αναφερθούν και να επισημανθούν στο σημείο ετούτο.

Και φυσικά είναι διακαής επιθυμία και προσδοκία όλων μας, αυτά τα αρχεία να δημοσιοποιηθούν το ταχύτερο δυνατόν και να μην εξαφανιστούν για οποιονδήποτε λόγο, εντελώς άδοξα και άδικα! Κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ κρίμα να συμβεί κι ιδιαίτερος βαρύτατο πλήγμα, για την λαϊκή μας παράδοση! ...

Κι αυτό γιατί ναι μεν οι πρωτοβουλίες για την δημιουργία τους πιστώνονται ασυζητητί σ' αυτούς τους ερασιτέχνες λαογράφους που συγκέντρωσαν το υλικό, πλην όμως θα πρέπει να σημειωθεί με τον πιο έντονο τρόπο, πως αυτό δεν θα είχε επιτευχθεί ποτέ, εάν δεν συνέβαλλαν άσκηνα κυρίως οι ηλικιωμένοι άνδρες και γυναίκες του χωριού, που θυμούνταν αυτά τα πολιτισμικά ψηφία και με πολλή ευγενική πρόθεση και διάθεση, τα κατέθεσαν ανεπιφύλακτα σ' αυτούς όπως και σε μας, με αυτήν ακριβώς την εύλογη ελπίδα και προσδοκία, να περάσουν άμεσα στις επόμενες γενεές του χωριού και να διασωθούν.

Σ' αυτούς λοιπόν τους ανθρώπους, οφείλουμε όλοι τεράστια ευγνωμοσύνη κι είμαστε ιδιαίτερος υποχρεωμένοι απέναντί τους, που μας παραδίδουν ανιδιοτελώς τις τελευταίες αναμνήσεις τους, για τις οποίες πρέπει να μεριμνήσουμε άμεσα και να τις καταγράψουμε, πριν είναι πάρα πολύ και πραγματικά, ανεπιστρεπτί αργά!

Και στο πλαίσιο αυτό, το **ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΠΑΝΤΕΧΝΟΝ** με την ευκαιρία των 10^{ωv} γενεθλίων του την 19^η Ιουλίου 2017, ξεκίνησε άλλη μία φιλότιμη προσπάθεια καταγραφής της πολιτισμικής παράδοσης του Λουτρού (που είναι και η Καταστατική του έδρα). Για την αποφυγή όμως του κινδύνου δημιουργίας, ενός ακόμα αμφιβόλου τύχης προσωπικού αρχείου, στράφηκε στην πρόσφορη και χρηστή τεχνολογική δυνατότητα του διαδικτύου, για την δημόσια και σε πραγματικό χρόνο ψηφιοποίηση αυτού του υλικού, δημιουργώντας καταρχήν την σελίδα [Λ. Ψηφιοποίηση](#) στον ιστότοπο του ΟΠ, αλλά και την [Λουτρό - Ψηφιοποίηση πολιτιστικής κληρονομιάς](#) στο facebook, φιλοδοξώντας πως έτσι όχι μόνο θα επιτευχθεί συντομότερα ο φιλόδοξος σκοπός, αλλά και πως το ψηφιοποιημένο υλικό, θα φτάνει πολύ πιο γρήγορα, άμεσα, δωρεάν και κυρίως διαδραστικά, τόσο σε κάθε ανήσυχο, ευαίσθητο και δημιουργικό Λουτριώτη, όσο και σε κάθε άλλον σχετικά ενδιαφερόμενο.

Ελπίζεται η προσπάθεια να βρει τάχιστα την απαραίτητη ανταπόκριση βασικά των Λουτριωτών, αλλά και οποιωνδήποτε άλλων που μπορούν να συμβάλλουν θετικά, ώστε σχετικά σύντομα να έχουμε όλοι και στην δημιουργική διάθεσή μας, ένα σημαντικό και μοναδικό δημόσιο πολιτισμικό αρχείο, θωρακίζοντας έτσι την διάσωση της αξιόλογης πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Ευχαριστούμε λοιπόν εκ των προτέρων, όλους αυτούς που θα συμβάλλουν φιλότιμα στην προσπάθεια ψηφιοποίησης, της πολιτιστικής κληρονομιάς του χωριού μας και στην διάσωση των τελευταίων, πολύτιμων πολιτισμικών μας ψηφίων!

ΣΧΟΛΙΟ:

Όταν αποφάσισα να προχωρήσω στην ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του χωριού μου του ΛΟΥΤΡΟΥ Ελασσόνας, ούτε καν με είχε προϊδεάσει κανείς, για τις απίστευτες εκπλήξεις που με περίμεναν!

Οι άνθρωποι του χωριού, απλοί, χωρίς ιδιαίτερες γραμματικές γνώσεις, κουβαλούσαν στη μνήμη τους πάππου προς πάππου και χωρίς να έχουν την παραμικρή ιδέα, έναν απίστευτο, έναν αμύθητο γλωσσικό θησαυρό, με ατόφια λήμματα από τα βάθη των χιλιετιών, που συνδέουν άρρηκτα και τροφοδοτούν γόνιμα ακόμα και σήμερα, εκείνη τη μακραίωνη σχέση των Ελλήνων με τους αρχαίους τους προγόνους.

Όπως ακριβώς οι ρίζες των δέντρων, που θαμμένες στο χώμα και μακριά από τ' ανθρώπινα βλέμματα, θρέφουν και κρατούν γερά το δέντρο όρθιο, έτσι ακριβώς κι αυτά τα λήμματα, μακριά από την συνειδητή καθημερινή τους χρήση, θρέφουν ακόμα και αδιαλείπτως την πολιτισμική μας παράδοση.

Και για να γίνω πιο συγκεκριμένος, σημειώνω επίτηδες από την ενότητα των τραγουδιών του απογευματινού γλεντιού των Ρουγκαντζιαριών, τα τραγούδια «Τσιατσούλα μ' το κορμάκι σου» και το «Ποιος το είπε Κεφαλόβρυσο». Και το κάνω για τον εξής λόγο. Η βάση του υλικού που είχα, ήταν κυρίως μία ερασιτεχνική βιντεοσκόπηση των καλάντων των Ρουγκαντζιαριών, την οποία είχε επιμεληθεί τον Δεκέμβριο του 1995, ο δάσκαλος **Γεώργιος Οικονόμου**. Σ' αυτή είχαν πάρει μέρος και τραγουδούσαν με αλφαβητική σειρά, οι:

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Καλύβας του Ιωάννη
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Οικονόμου του Βασιλείου
ΗΡΑΚΛΗΣ Καλύβας του Αχιλλέα
ΙΩΑΝΝΗΣ Καλύβας του Αντωνίου
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μπριάζας του Ιωάννη
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Καλύβας του Γεωργίου
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Καλύβας του Ιωάννη
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σαμαράς του Ιωάννη

τους συνόδευαν οι μουσικοί:

ΗΛΙΑΣ Παπακώστας του Δημητρίου στο κλαρίνο (καταπληκτικός),
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Καλύβας του Ιωάννη και ο γιος του **ΗΛΙΑΣ** στο αρμόνιο

και την είχε βιντεοσκοπήσει ο:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ντούμος του Αντωνίου

Ο ήχος όμως κακός κι έτσι για να βοηθηθώ στην απομαγνητοφώνηση, κατέφυγα και στην **Ευγενία Μαρτίνη**, μία από τις γυναίκες του χωριού, που θυμάται μάλλον τα περισσότερα τραγούδια και φυσικά, θυμούνταν και όλα τα τραγούδια της βιντεοσκόπησης. Τραγούδια που τα είχε μάθει απλά όπως όλοι οι συνομήλικοί της από τους μεγαλύτερους και που φυσικά, ήξερε πολύ εύκολα να τα τραγουδάει, αλλά της ήταν πάρα πολύ δύσκολο να τα απαγγείλει! Έτσι αυτήν τα τραγουδούσε κι εγώ έσπευδα βιαστικά, να καταγράψω άτακτα στο χαρτί ότι άκουγα.

Όταν λοιπόν μου τραγούδησε το «Τσιατσούλα μ' το κορμάκι σου» κι έφτασε στον στίχο «*μηγάρι η μέση σου πονεί, μηγάρι καμάρι το 'χεις;*», την διέκοψα περίεργος και την ρώτησα τι είναι το μηγάρι;

Δεν ξέρω μου απάντησε, έτσι το 'μαθα κι έτσι σου το λέω.

Όταν πήγα στο σπίτι κι έβαλα το βίντεο να παίξει για την απομαγνητοφώνηση, άρχισα να συγκρίνω τα πρόχειρα σημειώματά μου με το τραγούδι και παρατήρησα με έκπληξη, πως το «*μηγάρι*» της κας Ευγενίας, δεν ήταν τίποτ' άλλο, παρά το

αρχαιότατο ελληνικό «μη γαρ» (μήπως γιατί)! Δηλαδή ο στίχος αναφέρει: «μήπως γιατί η μέση σου πονεί, μήπως γιατί καμάρι το 'χεις;»!

Μοναδική και απεριγράπτη συγκίνηση!!! ...

Κατόπιν και στο «Ποιος το είπε Κεφαλόβρυσο», στους στίχους «*στας δυο στας τρεις θα λούζομαι, στας τέσσερις θ' αλλάζω, και στας εφτά και στας οχτώ, θα βγαίνω στο σεργιάνι*», το αρχαιότατο «**εις τας**» (στας)!

Το **γαρ**, το **εις τας**, ατόφια, πεντακάθαρα, ριζωμένα και γαντζωμένα γερά στα δημοτικά τραγούδια του χωριού μου!!! ... Οι βαθύτερες ρίζες της γλώσσας μας, μια διαρκής τροφοδοσία πνεύματος και σοφίας, από το βάθος της υπάρξεως ολόκληρου του Ελληνισμού! Μία αδιάκοπη και αδιατάραχτη πολιτισμική διάρκεια χιλιετιών, που χάνεται στις απαρχές της δημιουργίας του λόγου και του ίδιου του πολιτισμού!!! ... Ένας πραγματικός και ανεκτίμητος πολιτισμικός θησαυρός! Ένας αέναος κραταιός σύνδεσμος του χθες με το σήμερα, συνυφασμένος με την μακραίωνη ιστορική παρουσία του τόπου μας! ...

Όπου λοιπόν εντόπισα κάποια απ' αυτά τα χαρακτηριστικά αρχαία λήμματα τα υποσημείωσα και φυσικά, δεν είναι τα μόνα! Απλά το έκανα επιλεκτικά και κατά την κρίση μου, μονάχα στα πιο χαρακτηριστικά. Δηλαδή σε κείνα που απλώς δεν χρησιμοποιούνται πλέον ευρέως στην καθημερινή ομιλία, οπότε και μόνο η ύπαρξή τους στα δημοτικά μας τραγούδια, εκτίμησα πως ήταν εξόχως σημαντική και πως έπρεπε οπωσδήποτε, τουλάχιστον αυτή τη στιγμή, να υποσημειωθούν! ...

Τέλος όσον αφορά το σύνολο της παρούσας ηλεκτρονικής εκδόσεως, θα πρέπει να γνωρίζει ο κάθε αναγνώστης, πως έγινε μονάχα από φιλότιμο, με μεράκι και με πολλή αγάπη για τον τόπο μου, χωρίς όμως προηγούμενη επιστημονική γνώση κι εμπειρία πάνω σε ένα τέτοιο εγχείρημα. Θα πρέπει να σημειωθεί ωστόσο, πως πριν ξεκινήσει η προσπάθεια, ζητήθηκε η ανάλογη επιστημονική καθοδήγηση από το υπουργείο Πολιτισμού και κάποιους άλλους επιστημονικούς φορείς, οι οποίοι τουλάχιστον μέχρι της δημοσίευσής του e-βιβλίου, δυστυχώς δεν είχαν προλάβει ν' ανταποκριθούν ακόμα, αλλά ούτε κι η δημοσίευση μπορούσε να τους περιμένει περισσότερο! Ίσως κάποια άλλη φορά, ν' ανταποκριθούν εγκαίρως! ...

Συνεπώς, οι αναγνώστες ας περιοριστούν στην ουσία και στον πυρήνα του εγχειρήματος κι ας παραβλέψουν με την δέουσα συμπάθεια, οποιαδήποτε τεχνικά ή άλλα τυπικά σφάλματα εντοπίσουν. Οτιδήποτε όμως διορθώνεται κι επειδή το αρχείο θα είναι πάντοτε ανοιχτό για βελτιώσεις και προσθαφαιρέσεις υλικού, θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμο για όλους, αυτές να μου υποδειχθούν και να διορθωθούν εγκαίρως.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, εφόσον το υλικό υπάρχει πλέον σ' αυτή την εύχρηστη μορφή και σε δημόσια διάθεση, οποιοσδήποτε έχει την δυνατότητα να το αξιοποιήσει καλύτερα από μένα, του εύχομαι καλή επιτυχία από τώρα! ...

Τέλος σημειώνεται, πως μόλις τελειώσει η επεξεργασία του βίντεο, τα τραγούδια θα δημοσιευθούν στη λίστα Ρουγκαντζιάρια στο YouTube, στην πολιτισμική πλατφόρμα **ευ** του **ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ ΠΑΝΤΕΧΝΟΥ** και στους υπόλοιπους διαδικτυακούς του χώρους, οπότε θ' ακολουθήσει και μία δεύτερη έκδοση, η οποία θα συμπεριλαμβάνει και τους συνδέσμους αυτών των τραγουδιών στο YouTube, ώστε να υπάρχει στην διάθεση του κάθε ενδιαφερομένου και η αυθεντική τους εκτέλεση.

Καλή ανάγνωση σε όλους
και αγαπήστε το χωριό μας, πραγματικά το αξίζει! ...

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Ραγκουτσάρια, είναι ένα λαϊκό δρώμενο που τελείται σε πολλές περιοχές της Βόρειας Ελλάδας κατά την διάρκεια των εορτών του Δωδεκαημέρου, από τα Χριστούγεννα μέχρι και των Φώτων. Προφανώς, έχει τις ρίζες του στις γνωστές πανάρχαιες τελετές της περιόδου του χειμερινού ηλιοστασίου, που στόχευαν στο να εξευμενίσουν τον ερχομό της νέας χρονιάς, αλλά και να καλοτυχίσουν ειδικότερα τη νέα καλλιεργητική και παραγωγική περίοδο, τα νέα γεννήματα. Οι ονομασίες, οι ημέρες και ο τρόπος τέλεσης του, ποικίλει από περιοχή σε περιοχή. Έτσι ενδεικτικά απαντιέται και ως Μπουρμπουσιάρια, Μπαμπαλιούρια κ.α.

Στο Λουτρό Ελασσόνας το δρώμενο τελείται την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους. Τα **Ρουγκαντζιάρια**, όπως προφέρεται στην τοπική ντοπιολαλιά, αποτελούνται από ένα μπουλούκι μεταμφιεσμένων, κυρίως νέων και αποκλειστικά αγοριών, τα οποία περιφέρονται πεζή από σπίτι σε σπίτι, τραγουδώντας κάλαντα - ευχές στους σπιτονοικοκύρηδες και για όλα τα ποθούμενα της νέας χρονιάς.

Το δρώμενο, άρρηκτα συνδεδεμένο με την κοινωνία, τις ανάγκες της και τους σκοπούς που καλείται να εξυπηρετήσει σε κάθε χρονική περίοδο, μεταλλάχθηκε και μεταλλάσσεται διαρκώς, παρακολουθώντας τις γενικότερες αλλαγές στην δομή των κοινωνιών και δη αυτών της υπαίθρου, ή ακόμη πιο συγκεκριμένα, του Λουτρού.

Κατά το παρελθόν, στα Ρουγκαντζιάρια μπορούσε να παρατηρήσει κανείς τρεις διακριτές ομάδες.

- **Την κύρια ομάδα με επικεφαλής τον γαμπρό και τη νύφη.** Τα αντρόγυνα μπορούσαν να είναι περισσότερα του ενός, αλλά πάντοτε δορυφορικά του βασικού. Ο βασικός γαμπρός, είχε δεμένο στο ένα του χέρι με λεπτό σκοινί για να μην του πέσει ένα πορτοκάλι και στο άλλο, κρατούσε με προσοχή ένα βελόνι. Πρότεινε το πορτοκάλι στους θεατές και κυρίως στις νέες κοπέλες να το μυρίσουν, ενώ ταυτόχρονα με παιχνιδιάρικο τρόπο, τους προειδοποιούσε πως εάν δεν του πρόσφεραν τις προβλεπόμενες καραμέλες ή τα αμύγδαλα, τότε θα τους τσιμπούσε με το βελόνι. Φυσικά όλοι γνωρίζανε το παιχνίδι, όλοι είχαν μαζί τους τις απαραίτητες καραμέλες ή τα αμύγδαλα, αλλά κι όλοι συμμετείχαν πρόσχαρα σ' αυτό το περίεργο και με απόκρυφη ερωτική προδιάθεση παιχνίδι, κάνοντας πως τάχα δεν είχαν τα απαραίτητα πρόσφορα, για να προκαλέσουν επίτηδες τα πειραχτικά σχόλια και τις χαριτωμένες απειλές του γαμπρού. Παράλληλα η νύφη φιλούσε τα χέρια των μεγαλύτερων, όπως ακριβώς ήτανε τότε εθιμοτυπικά υποχρεωμένες να κάνουν κι οι πραγματικές νύφες του χωριού, για σαράντα ημέρες μετά τον γάμο. Με τ' απαραίτητα σκωπτικά σχόλια φυσικά!
- **Την δεύτερη ομάδα των ηλικιωμένων συνοδών.** Αυτοί είχαν προϋπηρετήσει όταν ήταν η σειρά τους το δρώμενο, γνώριζαν καλά τον τρόπο διεξαγωγής του, όλα τα κάλαντα και ποιο τραγούδι θα πρέπει να ειπωθεί σε κάθε σπίτι. Από τα μετόπισθεν λοιπόν, υποστήριζαν και καθοδηγούσαν δραστικά όπου χρειαζόταν, τα παιδιά της πρώτης ομάδας.
- **Τέλος την τρίτη και συνοδευτική ομάδα.** Αυτή αποτελούνταν απ' όσους παρακολουθούσαν απλά το δρώμενο, για οποιονδήποτε λόγο και για όσο χρόνο θέλανε. Σ' αυτήν συμμετείχαν συνήθως τα πιτσιρίκια του χωριού, φιλοξενούμενοι των χωριανών για τις γιορτές, περίεργοι και ενδιαφερόμενοι γενικότερα για την τελετουργία, κ.ά.

Αργά το απόγευμα, αφού ολοκληρώνονταν τα κάλαντα, τα Ρουγκαντζιάρια συγκεντρώνονταν στην πλατεία του χωριού για το καθιερωμένο γλέντι. Στο γλέντι πρωταγωνιστές ήταν η πρώτη ομάδα, αλλά επιπλέον εκεί συμμετείχαν κι όλοι οι χωριανοί. Τα έξοδά του γλεντιού, καλύπτονταν από τα λεφτά που συγκεντρώνονταν στα κάλαντα. Επίσης στο τραπέζωμα, καταναλώνονταν και κάθε είδους φαγώσιμο που τους είχε προσφερθεί σε κάθε σπίτι. Το γλέντι ξεκινούσε με τα κάλαντα του Αϊ Βασίλη και κατόπιν, τραγουδιούνταν και χορεύονταν, τα τραγούδια που είχαν δημιουργηθεί, αποκλειστικά για την ημέρα αυτή. Αυτά ωστόσο συμπληρώνονταν κι

από άλλα τοπικά τραγούδια, αλλά και από της παραδοσιακής ορχήστρας, όταν αυτή υπήρχε.

Στις μέρες μας το δρώμενο εμφανίζει μια πιο απλοποιημένη μορφή. Τα χαρακτηριστικά της είναι πως οι μεταμφιέσεις δεν είναι ακραίες και Διονυσιακές. Περιορίζονται μονάχα στις τοπικές παραδοσιακές ενδυμασίες, ενώ ενίοτε δεν φοριούνται ούτε αυτές. Απουσιάζουν δε συνήθως, τόσο το βασικό αντρόγυνο, όσο και τα δορυφορικά του. Οι πρωταγωνιστές ωστόσο παραμένουν πάντοτε οι έφηβοι που πρόκειται τη νέα χρονιά να υπηρετήσουν την στρατιωτική τους θητεία, ενώ σπανίζει πλέον και η διοργάνωση του απογευματινού γλεντιού.

Όμως παρά τις διαφορές του τότε και του τώρα, το δρώμενο διατήρησε πανομοιότυπα τη βασική δομή και τον πρωταρχικό τελετουργικό του χαρακτήρα. Έτσι τα Ρουγκαντζιάρια, ξεκινάνε εθιμοτυπικά με τα κάλαντα στην εκκλησία του χωριού, αμέσως μετά την Θεία Λειτουργία. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ένα πολύ ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Τα κάλαντα που τραγουδιούνται στην εκκλησία, δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με τον εξευμενισμό, την καλοτυχία και την γονιμότητας της νέας χρονιάς. Τουναντίον μάλιστα, είναι τα κάλαντα της Μεγάλης Πέμπτης! Τα κάλαντα της σταυρώσεως του Ιησού! Τα κάλαντα του θανάτου θα μπορούσε να πει κανείς! Πώς προέκυψε αυτή η περίεργη επιλογή, να λέγονται τα κάλαντα της Μεγάλης Πέμπτης την Πρωτοχρονιά; Άγνωστο!!! ... Ούτε επίσης γνωρίζει κανείς, εάν υπήρχαν κάποτε κάλαντα Πρωτοχρονιάς για την Εκκλησία που ξεχάστηκαν.

Γι' αυτή την περίεργη επιλογή των κατοίκων, τώρα πια μόνο εικασίες μπορούν να γίνουν, είτε συμβατικές, είτε ασύμβατες. Έτσι πιθανότατα η επιλογή τους να προέκυψε, από την ανάγκη να εκφράσουν ευλάβεια, ευχαρίστηση και τιμή προς τον Θεό, ο οποίος κατά την πεπτοίθησή τους, είχε συμβάλλει καθοριστικά στην εθνική απελευθέρωση από τους Τούρκους. Εκτός πια κι αν το μεγαλείο εκείνων των πρώτων Ρουγκαντζιαριών, διέθετε τόσο υψηλό, πνευματικό και φιλοσοφικό απόθεμα, ώστε να τραγουδήσει τιμητικά ένα τραγούδι προς το θάνατο, που έχανε τη μάχη από την αναγεννημένη ζωή, αυτό που κυριολεκτικά σηματοδοτεί κι η πρώτη μέρα του νέου έτους! Σαν μία τιμητική επωδός, για τον καλό αγώνα ενός άξιου ηττημένου!; ...

Κατόπιν, τα Ρουγκαντζιάρια πάνε στο σπίτι του παπά κι από κει, σ' όλα τα υπόλοιπα σπίτια του χωριού με τη σειρά. Ο αρχηγός της ομάδας, θα πρέπει να γνωρίζει καλά τις ιδιαιτερότητες κάθε νοικοκυριού και με βάση αυτές, ξεκινάει πρώτος εκείνα τα κάλαντα, που ταιριάζουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Άλλα τα κάλαντα στα σπίτια με μωρά, άλλα στα σπίτια με σχολιαρούδια, με ανύπαντρους, αρραβωνιασμένους, ξενιτεμένους, τσελιγκάδες, κλπ. Κάλαντα υπάρχουν μέχρι και για την απίθανη περίπτωση, που οι νοικοκυραίοι θα κρυφτούν για να μην καλοδεχτούν τα Ρουγκαντζιάρια! Σαφέστατα τα Ρουγκαντζιάρια, εκπληρώνουν και όποια επιθυμία του νοικοκύρη ν' ακούσει συγκεκριμένα κάλαντα, ή ακόμα και περισσότερα του ενός. Επιπλέον τα Ρουγκαντζιάρια κατά την μετακίνηση του μπουλουκιού από το ένα σπίτι στο άλλο, τραγουδούν και κατά αραιά διαστήματα, χορεύουν στο δρόμο τα κάλαντα του Αϊ Βασίλη.

Οι νοικοκυραίοι περιμένουν στο κατώφλι μ' ένα μπουκάλι τσίπουρο, από το οποίο θα πρέπει να πιουν όλοι οι πρωταγωνιστές και κατόπιν, όσοι από τους υπόλοιπους συνοδούς το επιθυμούν. Ακόμα δε κι αν οι πρωταγωνιστές δεν μπορούν να πιούνε άλλο, είναι δείγμα εξαιρετικής ευγενείας των παιδιών και τιμητική κίνηση προς τους οικοδεσπότες, το να βάλουν τουλάχιστον το μπουκάλι στο στόμα κι έστω, να προσποιηθούν ότι πίνουν! Συνοδευτικά δε με το τσίπουρο και πλούσια πιάτα, με έτοιμους μεζέδες, με ξηρούς καρπούς, γλυκίσματα κι ότι άλλο μπορεί να διαθέτει το σπιτικό, το οποίο θα μπορούσε να δώσει δύναμη στα παιδιά, για ν' αντέξουν αυτήν την ολόημερη και σκληρή δοκιμασία τους τόσο με το άφθονο τσίπουρο, όσο και με το διαρκές δυνατό τραγούδι! Τέλος και το απαραίτητο χαρτζιλίκι για το απογευματινό γλέντι.

Πάντως θα πρέπει να έχει κανείς υπόψη του, πως η τέλεση του δρώμενου από τα νέα παιδιά, δεν είναι καθόλου εύκολη δοκιμασία, αλλά ούτε και τόσο

ξεκούραστη διαδικασία!!! ... Είναι όμως μία γοητευτικότετη τελετουργία κι εξαιρετικά κοινωνικότετη! ...

Καλή Πρωτοχρονιά λοιπόν κι όποιος αντέξει!

Περιεχόμενα

ΑΦΙΕΡΩΣΗ.....	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
ΣΧΟΛΙΟ:.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
• κάλαντα.....	13
Άγιος Βασίλης.....	13
Στην εκκλησία.....	14
Κάτω στ' Αργύρου στόλισμα.....	14
Στον παππά.....	14
Απάνω σε μοσκομηλιά.....	14
Στον δάσκαλο.....	15
Γραμματικός καθότανε.....	15
Όταν τα Ρουγκαντζιάρια αλλάζουν σπίτι.....	15
΄π' τους αρχοντάδες φεύγουμε.....	15
Σε σπίτι με μωρό στην κούνια.....	16
Ένα μικρό μικρούτσικο.....	16
Σε σπίτι με μοναχογιό.....	16
Η μάνα που 'χει έναν υιγιό.....	16
Σε σπίτι με μοναχοκόρη.....	17
Μαρή κοντή μου τσαπουρνιά.....	17
Σε σπίτι με ανύπαντρο αγόρι.....	18
Σαν κίνησε ο νιούτσικος.....	18
Σε σπίτι με ανύπαντρη κόρη.....	19
Εδώ σε τούτη την αυλή.....	19
Σε σπίτι με αρραβωνιασμένους.....	20
Πως πρέπει ο βασιλικός.....	20
Σε σπίτι που έχει ξενιτεμένο.....	20
Ξενιτεμένο μου πουλί.....	20
Σε σπίτι με τσέλιγκα.....	21
Εδώ 'χουν χίλια πρόβατα και πεντακόσια γίδια.....	21
Σε σπίτι όπου οι νοικοκυραίοι κρύβονται, για να μην δεχτούν τα Ρουγκαντζιάρια.....	21
Εδώ σ' ετούτη την αυλή γιουμάτου καλιακούδια.....	21
Και μερικά από τα τραγούδια του απογευματινού γλεντιού.....	22
• τσάμικα - ερωτικά.....	22
Ποιος το είπε ' Κεφαλόβρυσο.....	22
Λεβέντης ήμαν μάτια μου.....	23
Ενιά οργιές βαθιά 'σκαφτα στη γη.....	24
Δουασμί μου και βασιλικέ.....	25
Ρινούλα.....	26
• τσάμικα - κλέφτικα.....	27
Τα χιόνια και τα κρούσταλλα.....	27
Οι κλέφτες μπαρμπερίζονταν.....	28
Χορεύουν τα τσιαμόιπουλα.....	29
Ποιος έχει αράδα σήμερα.....	30
Αργύρω.....	31
• τσάμικα - βουκολικά.....	32
Κάτσε ν Αντώνη μ' ψυχογιέ.....	32

• τσάμικα - κοινωνικά	33
Στα Βέροια βγαίν' ένα νερό	33
• τσάμικα - εσχολογικά	34
Τσιατσούλα μ' το κορμάκι σου.....	34
Έβγα μάνα μ' και χούιαξε	35
• στα τρία.....	36
Εννιά χιλιάδες πρόβατα	36
• συρτά - ερωτικά.....	38
Παίρνω το τουφεκάκι μου	38
Τρία κοράσια μάλωναν.....	39
Μηλίτσα που 'σουν στο γκρεμό	40
Χρυσή μου τετραμίδα μου	41
Μάνα μ' στο περιβόλι σου	42
• συρτά - κοινωνικά	43
Ένα ι πουλί γεια σ' Χαράλαμψη.....	43
• συρτά - στρατιωτικά	44
Για δεξ το πυροβολικό.....	44
• ξηκουπάρκου (μπεράτι).....	45
Τασιά μωρή Τασιά	45

- κάλαντα

Άγιος Βασίλης

(ντοπιολαλιά)	(επεξηγήσεις)
<p>Ν αγιός Βασίλης έρχιτι. Γινάρης ξημιρώνι, Βασίλη <u>αμπούθιν</u> έρχισι κι <u>αμπούθιν</u> κατιβαίνις.</p> <p>Ν ιγώ 'π' τα ξένα έρχουμι κι στα δικά μου πάω. Σαν έρχισι απ' την ξενιτιά. Πες μας κι ένα τραγούδι.</p> <p>Ν ιγώ τραγούδια μάθισκνα. τραγούδια να σας λέγω.</p> <p>Στην πατιρίτσ' ακούμπησα. να πω την αλφαβήτα κι η πατιρίτσα ήταν χλωρή κι <u>απόληκε</u> κλωνάρια.</p> <p>Κλωνάρια χρυσοκλώναρα κι όλ' αργυρά είν' τα φύλλα κι όλ' αργυρά κι όλα χρυσά κι όλα μαλαματένια.</p>	<p>(επεξηγήσεις)</p> <p>άγιος Γενάρης ξημερώνει <u>απ'</u> (π+π=μ)<u>πόθεν</u> έρχεσαι <u>απ'</u> (π+π=μ)<u>πόθεν</u> κατεβαίνεις</p> <p>Ν εγώ (α)'π'(ό) τα ξένα έρχομαι έρχεσαι</p> <p>εγώ, μάθαινα, πατερίτσα έβγαλε</p>
(τραγουδιστά - συρτός)	
<p>Ν αγιό' μωρέ ν' αγιός Βασίλης έρχητι, ν αγιός Βασίλης έρχητι, Γινάρης ξημιρώνι, Γινάρης ξημιρώνι. Βασί μωρέ Βασίλη <u>αμπούθιν</u> έρχησι. Βασίλη <u>αμπούθιν</u> έρχισι κι <u>αμπούθιν</u> κατιβαίνις, κι <u>αμπούθιν</u> κατιβαίνις.</p> <p>Ν ιγώ μωρέ ν' ιγώ 'π' τα ξένα έρχουμι, ν ιγώ 'π' τα ξένα έρχουμι κι στα δικά μου πάω, κι στα δικά μου πάω. Σαν έ μωρέ σαν έρχισι απ' την ξενιτιά. Σαν έρχισι απ' την ξενιτιά, πες μας κι ένα τραγούδι, πες μας κι ένα τραγούδι.</p> <p>Ν ιγώ μωρέ ν' ιγώ τραγούδια μάθισκνα, ν ηγώ τραγούδια μάθισκνα, τραγούδια να σας λέγω, τραγούδια να σας λέγω.</p> <p>Στην πα' μωρέ στην πατιρίτσ' ακούμπησα, στην πατιρίτσ' ακούμπησα, να πω την αλφαβήτα, να πω την αλφαβήτα. κι η πα' μωρέ κι η πατιρίτσα ήταν χλωρή κι η πατιρίτσα ήταν χλωρή κι <u>απόληκε</u> κλωνάρια, κι <u>απόληκε</u> κλωνάρια.</p> <p>Κλωνά' μωρέ κλωνάρια, χρυσοκλώναρα, κλωνάρια χρυσοκλώναρα κι ολ' αργυρά είν' τα φύλλα, κι ολ' αργυρά είν' τα φύλλα κι όλα μωρέ κι όλ' αργυρά κι όλα χρυσά κι ολ' αργυρά κι όλα χρυσά κι όλα μαλαματένια, κι όλα μαλαματένια.</p>	

Στην εκκλησία

Κάτω στ' Αργύρου στόλισμα

(ντοπιολαλιά)

Κάτω στ' *Αργύρου στόλισμα*
και στων κεριών τον τόπο.
Ικεί σκιτζεύουν¹ το Χριστό,
οι σκύλοι οι *Ουβραίοι*.

Τουν παιδίβαν τουν σκίτζιβαν,
πουλύ τουν τυραννούσαν.
Κι του χαλκιά *προυβόδισαν,*
να *φκιάξι* τρία *πιρόνια*.

Κι αυτός ο *ανιπρόκοπος,*
που προκοπή δεν κάνει,
το σίδηρο παρέσυρε
βαρεί κι *φκιάνι* πέντε.

Δε σώνει που τα *έφκιανι,*
δε σώνει που τα *φκιάνι,*
κατσι και τους ορμήνευε
κατσι κι *τ'ς* ορμηνεύει.

Τα δυο βάλτε στα χέρια του,
τα δυο στα δυο ποδάρια,
το πέμπτο το *φαρμακερό,*
βάλτι του στην καρδούλα.

Να στάξει αίμα κι *νιρό*
κι *του* πικρό *φαρμάκι*.

(επεξηγήσεις)

Ιεροσόλυμα (το πιθανότερο!;)

Εκεί
Εβραίοι.

Τον παίδευαν τον σκίτζευαν,
πολύ τον
παρήγγειλαν
φτιάξει, καρφιά

ανεπρόκοπος,

φτιάχνει

έφτιαχνε
φτιάχνει
(έ)κατσε
(έ)κατσε, τους

βάλτε(τό) του

νερό
το

¹ **σκιτζής:** [τούρκικη λέξη] ο κακός τεχνίτης, που δεν ξέρει, ή δεν κάνει καλά τη δουλειά του.

Στον παπλά

Απάνω σε μοσκομηλιά

(ντοπιολαλιά)

Απάνου σι μουσκουμηλιά
κι *κάτου* στ' *άγιου* κλήμα.
Ιδώ κοιμάτι *ου* *δέσπουτας,*
μι του χαρτί στο χέρι.

Κοιμάτι κι *ουνειρέβιτι*
στου γάλα και *στου* μέλι.
Του γάλα τρών' οι άρχοντες
του μέλι οι αρχοντοπούλες.

Κι την κηρύθρα την καλή
την καίει η Παναγία.

(επεξηγήσεις)

Επάνω στη
κάτω στο άγιο
Εδώ κοιμάται ο δέσποτας
με το

Κοιμάται κι ονειρεύεται
στο, στο
Το
το

Στον δάσκαλο

Γραμματικός καθότανε

(ντοπιολαλιά)

Γραμματικός καθότανε,
σι πράσινο λιβάδι.
Έγραφε και κονδύλιζε,
μ' ιννιά βαφές μελάνι.

Κι 'βαψαν τα ρουχάκια του,
τα χρυσοκεντημένα.
Σ' ιννιά ποτάμια τα 'πλυνε,
σι δεκαοχτώ πηγάδια.

Κι πέρασιν ου βασιλιάς,
κι έβαψι τ' άλογό του.
Σ' ιννιά ποτάμια το 'πλυνε,
σι δεκαοχτώ πηγάδια.

Κι πέρασαν οι πέρδικες
κι 'βαψαν τα φτερά τους.

(επεξηγήσεις)

σε
έγραφε και κονδύλιαζε
εννιά

έβαψαν

εννιά
σε

πέρασε ο
έβαψε
εννιά
σε

έβαψαν

Όταν τα Ρουγκαντζιάρια αλλάζουν σπίτι

'π' τους αρχοντάδες φεύγουμε

(ντοπιολαλιά)

'π' τους αρχοντάδες φεύγουμε,
στους αρχοντάδες πάμι.
Να τους χρονονουπήσουμε,
να τους χρονονουπλούμι.

(επεξηγήσεις)

(Α)'π'(ό), φεύγουμε
πάμε
χρονοπολήσουμε
χρονοπολούμε

Σε σπίτι με μωρό στην κούνια

Ένα μικρό μικρούτσικο

(ντοπιολαλιά)

Ένα μικρό μικρούτσικο,
μικρό στη σαρμανίτσα.
Τρεις *βαϊόπουλες* του κουνούν
και τρεις *του* κανακεύουν.

Κούνα του βάια μ' κούνα του,
ώσπου να 'ρθει η μάνα.
Για να του φέρει την τροφή
και το γλυκό του γάλα.

(επεξηγήσεις)

νταντάδες το
το

Κούνα το νταντά μου κούνα το,

Σε σπίτι με μοναχογιό

Η μάνα που 'χει έναν υγιό

(ντοπιολαλιά)

Η μάνα που 'χει έναν *υγιό*,
μικρό κι *χαϊδεμένου*.
Τουν έλουζι τουν χτένιζι,
στου δάσκαλου τουν στέλνι.

Κι *ου* δάσκαλος *τουν* *ράιζι*,
μι τη χρυσή του βέργα.
Πάει στην μάνα *τ' κλαίουντας*,
πάει *παραπουνιούντας*.

Παιδί μου που 'ν' τα γράμματα
και που 'νι *του* χαρτί σου.
Τα γράμματα *ίνι* στου χαρτί
κι ο νους μου πάει πέρα.

Πέρα πέρα στις όμορφες,
πέρα στις μαυρομάτες.
Που 'χουν *του* μάτι σαν *ιλιά*,
του φρύδι σαν *γαϊτάνι*.

Του δόλιου *του* *ματόκλαδου*,
σαν κρόσσι από *μαντήλι*.

(επεξηγήσεις)

υιό
χαϊδεμένο
τον έλουζε τον χτένιζε
στον δάσκαλο τον στέλνει.

ο, τον *ράγιζε*
με
τ'(ου) *κλαίγοντας*,
παραπουνιόνταν

(εί)'ν'(α)ι το
είναι

το, *ελιά*,
το

Το δόλιο το *ματόκλαδο*,

Σε σπίτι με μοναχοκόρη

Μαρή κοντή μου τσαπουρνιά

(ντοπιολαλιά)

Μαρί κοντή μου τσαπουρνιά,
τι στέκεις στολισμένη;
Η μάνα μου *μι στόλισι*
κι στέκω *στολισμένη*.

Αυτού που *κουντουστέκισι*,
ου τόπους λουλουδιάζι.
Βγάξει λουλούδια του *Μαγιού*,
λουλούδια του Απρίλη.

Βγάξει κι *Μαιουβότανου*,
να φάν' τα χίλια *πρότα*.
Κι αν είναι χίλια κι εκατό,
να γίνουν τρεις χιλιάδες.

Κι αν είναι τρεις κι τέσσερις,
να γίνουν *δικαπέντι*.
Σαν του *μιλίσσι* να *πирπατούν*,
σαν του *μιλίσσι* να *βάζουν*.

Κι σαν το ζιρβουμέλισσου,
να *βάζουν* τα κουδούνια.

(επεξηγήσεις)

με στόλισε
στολισμένη

κοντοστέκεσαι
ο τόπος λουλουδιάζει.
Μαΐου,

Μαΐοβότανο,
φάνε, πρόβατα.

δεκαπέντε
μελίσσι, περπατούν
μελίσσι, βουίζουν.

ζερβομέλισσο
βουίζουν

Σε σπίτι με ανύπαντρο αγόρι

Σαν κίνησε ο νιούτσικος

(ντοπιολαλιά)

Σαν *κίνησιν* ου νιούτσικος,
να πάει ν' αρραβωνιάσει.
Ν ουδέ τα ρούχα *τ' έβανει*,
ν' ουδέ τα ρούχα *τ' βάνει*.

Κι η μάνα του τού έλεγε
κι η μάνα του τού λέει.
Πιδί μου *βάλ'* τα ρούχα σου,
βαλί τουν κάνουν χάρη.

Κι σύρι κι *αρραβώνιασι*,
του Ρήγα *τ' θυγατέρα*.
Αυτός ου Ρήγας ου ξανθής,
που 'χει τρεις θυγατέρες.

Τη μια τη λένε Θωμαή,
την άλλη Δεσποπούλα.
Την τρίτη τη μικρότερη,
Θανάσου μαυρομάτα.

Κι σύρι κι *αρραβώνιασι*,
τ' Θανάσου τ' μαυρομάτα.
Που 'χει *του* μάτι σαν *ιλιά*,
του φρύδι σαν *γαϊπάνι*.

Του δόλιου του ματόκλαδο,
σαν κρόσσι από μαντήλι.

(επεξηγήσεις)

κίνησεν

τ'(ου) έβαζε
τ'(ου) βάζει.

Παιδί, βάλε
τα έβαλε και του έδωσαν χάρη (ομορφιά).

Και σύρε κι αρραβώνιασε
τ'(ην)
ο, ο ξανθός,

Αθανασία

Και σύρε κι αρραβώνιασε
την Αθανασία τη μαυρομάτα
το, ελιά,
το

το δόλιο το ματόκλαδο,

Σε σπίτι με ανύπαντρη κόρη
Εδώ σε τούτη την αυλή

(ντοπιολαλιά)

*Ιδώ σι τούτη την αυλή,
στου μάρμαρου στρωμένη.
Ιδώ 'χουν κόρη ανύπαντρη,
κόρη α'ρραβωνιασμένη.*

Την τάζουν για *του* βασιλιά,
την τάζουν για *του* ρήγα.
Δε θέλει αυτή *του* βασιλιά,
δε θέλει αυτή *του* ρήγα.

Μόν' θέλει *του* ρηγόπουλο,
του βασιλιά τ' αγγόνι.
Όπου *γιννιέτι* του πρωί,
κατάματα στον Ήλιο.

Τουν Ήλιο βάζει πρόσωπο
κι *του* φεγγάρι *αστήθη*.
Κι *του*ν *καθάριου* Αυγερινό,
*του*ν βάζει δαχτυλίδι.

(επεξηγήσεις)

Εδώ σε
στο μάρμαρο στρωμένη.
Εδώ
α (στερητικό: ούτε α)'ρραβωνιασμένη.

τον

τον

τον

τον

το ρηγόπουλο

γεννιέται

στον

Τον

το, στήθη

τον καθάριο

τον

Σε σπίτι με αρραβωνιασμένους
Πως πρέπει ο βασιλικός

(ντοπιολαλιά)

Πως πρέπει *ου* βασιλικός,
 στη μέση από *τουν* κήπο,
 έτσι πρέπει κι *ου* νιούτσικος,
 να παίζει με την κόρη.

Στα γόνατα την *έπαιρνε*,
 στα μάτια τη *φιλούσε*.
 Κόρη μ' δεν *είσαι* ροϊδινή,
 ξανθή κι μαυρομάτα.

Αν θέλεις να 'μαι *ροϊδινή*,
 ξανθή κι μαυρομάτα,
σύρι σ'ν Αδριανούπολη,
 γύρνα στη *Σαλονίκη*.

Κι αγόρασέ μου 'ξώπλατο,
σερβιώτικο ζουνάρι.
Να ντύσου ζώσου του πλατί,
 να μοιάζω Σερβοπούλα.

(επεξηγήσεις)

ο
 τον
 ο

έπαιρνε
 φιλούσε
 είσαι ροϊδινή
 ξανθή και μαυρομάτα.

ρόδινη,

σύρε σ'(τη)ν
 Θεσσαλονίκη.

εξώπλατο
 (από την Σερβία)
 Να ντύσω και να ζώσω την πλάτη

Σε σπίτι που έχει ξενιτεμένο
Ξενιτεμένο μου πουλί

(ντοπιολαλιά)

Ξινιτιμένο μου πουλί
 κι παραπονεμένο.
Η ξινιτιά σι χαίριτι
 κι η μάνα *τουν* καημό της.

Τι να σου στείλω *ξένη* μου,
 τι να σου παραγγείλω.
Σου στέλνω μήλου σέπιτι,
 κυδώνι μαραγκιάζει.

Σου στέλνω κι *του* δάκρυ μου,
 σ' ένα χρυσό μαντήλι.
Του δάκρυ ήταν βαφτερό
 κι 'βασι του μαντήλι.

Σ' *ιννιά* πουτάμια το 'πλυνα
 κι πάλι δεν ξιβάφει.
Πάει κι η περδίκια πει νιρό
 κι 'βαψαν τα φτερά της.

(επεξηγήσεις)

Ξενιτεμένο
 Η ξενιτιά σε χαίρεται
 τον

ξένη

Σου στέλνω μήλο σέπεται (σαπίζει)

το

Το
 έβαψε

εννιά ποτάμια
 ξεβάφει
 Πήγε κι η πέρδικα (να) πει νερό
 (έ)βαψαν

Σε σπίτι με τσέλιγκα

Εδώ 'χουν χίλια πρόβατα και πεντακόσια γίδια

(ντοπιολαλιά)

Ιδώ σι τούτη την αυλή,
στου μάρμαρου στρωμένη.
Ιδώ 'χουν χίλια πρόβατα
κι πινακόσια γίδια.

Εδώ 'χουν κι *τουν* μπιστικό¹,
τουν καγκιλουφρυδάτου.
Βρε μπιστικέ βρε μπιστικέ,
βρε καγκιλουφρυδάτι.

Του τίνος είν' τα πρόβατα,
του τίνος είν' τα γίδια.
Τ' αφέντη μας τα πρόβατα,
τ' αφέντη μας τα γίδια.

Τ' αφέντη μας και *του* μαντρί,
με *του* μαργαριτάρι.

¹ **μπιστικός:** έμπιστος

(επεξηγήσεις)

Εδώ σε
στο μάρμαρο στρωμένη.
Εδώ
πεντακόσια

τον
τον καγκελοφρυδάτο

καγκελοφρυδάτε

Το
το

Σε σπίτι όπου οι νοικοκυραίοι κρύβονται, για να μην δεχτούν τα
Ρουγκαντζιάρια

Εδώ σ' ετούτη την αυλή γιουμάτου καλιακούδια

(ντοπιολαλιά)

Ιδώ σι τούτη την αυλή,
γιουμάτου καλιακούδια.
Τα *μπ'σά* γιννούν τα *μπ'σά* κλωσούν
τα *μπ'σά* σας βγάζ'ν τα μάτια.

(επεξηγήσεις)

Εδώ σε
γεμάτο(η)
Τα μ'(ι)σά γεννούν τα μ'(ι)σά κλωσούν
τα μ'(ι)σά σας βγάζ'(ου)ν τα μάτια.

Και μερικά από τα τραγούδια του απογευματινού γλεντιού

- τσάμικα - ερωτικά

Ποιος το είπε ' Κεφαλόβρυσο

(ντοπιολαλιά)

Ποιος το είπε ' Κεφαλόβρυσο,
ποιος το είπε ' Κρύα Βρύση,
ποιος το είπε στην αγάπη μου
κι θέλει να με χωρίσει.

Κι αν με χωρίσει ο κιαρατάς
κι αν με χωρίσει ο βλάκας,
στας¹ δυο στας τρεις θα λούζομαι,
στας τέσσερις θ' αλλάζω.

Κι στας ηφτά κι στας οχτώ,
θα βγαίνω στο σιργιάνι.
(ή και με την παραλλαγή)
μ' άλλον άντρα θα πάω.

(επεξηγήσεις)

Ποιος το 'πε στο Κεφαλόβρυσο
ποιος το 'πε στην Κρύα Βρύση,
ποιος το 'πε στην αγάπη μου

Κι αν με χωρίσει ο κερατάς
κι αν με χωρίσει ο βλάκας,
(εις) τας δυο (εις) τας τρεις θα λούζομαι
(εις) τας τέσσερις θ' αλλάζω.

Κι (εις) τας εφτά κι (εις) τας οχτώ,
θα βγαίνω στο σεργιάνι.

¹ στας: [εις τάς] αρχαία ελληνικά - τάς: η αιτιατική πληθυντικού, του οριστικού άρθρου θηλυκού γένους.

(τραγουδιστά)

Άιντε μωρέ ποιος το είπε Κυ(νι) ποιος το είπε· Κυ(νι)φαλόβρυσο,
ποιος το είπε· Κυ(νι)φαλόβρυσο,
ποιος το είπε Κυφαλο(νό)βρυσο ποιο·ος το είπε Κρύα Βρύ·ύση,
ποιο·ος το είπε Κρύα Βρύ·ύ...ση,
άιντε ποιος το είπε στην 'ε' ποιος το είπε· στην αγάπη μου,
ποιος το είπε· στην αγάπη μουου,
ποιος το είπε στην αγάαπη μου κι· θέλει να με χωρίσει
κι θέλει να με χωρίί...σει.

Άιντε κι αν με χωρί λέει κι αν με χωρίσι ο κιαρατάς
κι αν· με χωρίσι ο κιαρατάς
κι αν με χωρίσι ο κιαρατάς κι α·αν με χωρίσει ο βλάάκας
κι α·αν με χωρίσι ο βλάκας,
Άιντε στας δυο στας τρει λέει στας δυο στα·ας τρεις θα λούζομαι,
στας δυο στα·ας τρεις θα λούζομαι.
στας δυο στας τρεις θα λούζομαι στα·ας τέσσερις θ' αλλάάζω
στα·ας τεσσερις θ' αλλάζω.

Άιντε και στας εφτά λέει και στας ε·εφτά και στας οχτώ,
και στας ε·εφτά και στας οχτώ
και στας εφτά και στας οχτώ θα·α βγαίνω στο σιργιάνι
θα·α βγαίνω στο σιργιάνι.

Λεβέντης ήμαν μάτια μου

(ντοπιολαλιά)

Λεβέντης ήμαν μάτια μου,
λεβέντικα χορεύω,
λεβέντικα πατώ στη γη
κι δεν την κορνιαχτίζω.

Σαν παίρνω έναν ανήφορο,
σαν άγριο περιστέρι
και την αγάπη σταύρωνα,
πο' ρχητ' από τη βρύση.

Λίγο νερό της ζήτησα,
να πιω να ξεδιψάσω.
Φεύγα από δω λεβέντη μου,
φεύγα κι από σιμά μου.

Να μην το μάθει η μάνα μου
κι η δόλια η αδερφή μου.
Ν ιγώ 'χω αδέρφια αρματολούς,
πρώτα ξαδέρφια κλέφτες.

Έχω και τον πατέρα μου,
μέσα στο Προξενείο.

(επεξηγήσεις)

ήμαν: εδώ εάν είναι παραφορά του ήμουν, τότε προφανώς εννοεί πως και είμαι ακόμα. Θα μπορούσε όμως να είναι και το ήμιν, καθώς όταν αναφερόμαστε στον εαυτό μας, πολύ συχνά στην ελληνική γλώσσα, χρησιμοποιούμε ενίοτε και τον πληθυντικό.
(κορνιαχτός -ίζω)

σταύρωσα
πο'(υ) (έ) ρχ(ε)ητ'(αι)

εγώ

(τραγουδιστά)

Άιντε λεβέντης ή' λέει λεβέντης· ήμαν μάτια μου, λεβέντης· ήμαν μάτια μου,
λεβέντης ήμαν μάτια μου λε·εβέντικα χορεύω, λε·εβέντικα χορεε...ύω,
λεβέντικα πατώ στη γη και·αι δεν την κορνιαχτίζω, και·αι δεν την κορνιαχτίί...ζω.

Άιντε σαν παίρνω ένα' λέει σαν παίρνω· έναν ανήφορο, σαν παίρνω· έναν ανήφορο,
' παίρνω έναν ανη(νή)φορο σα·αν άγριο περιστέέρι, σα·αν άγριο περιστέέ...ρι
Άιντε και την αγά λέει και την α·αγάπη σταύρωνα, και την α·αγάπη σταύρωνα
και την αγάπη σταύρωνα πο'ο 'ρχητ' από τη βρύύση, πο'· 'ρχητ' από τη βρύύ...ση.

Άιντε λίγο νερό λέει λίγο νε·ερό της ζήτησα, λίγο νε·ερό της ζήτησα,
'γο νερό της ζήτησα να·α πιω να ξεδιψάσω, να·α πιω να ξεδιψάά...σω
Άιντε φεύγα από δω λέει φεύγα από·ό δω λεβέντη μου, φεύγα από·ό δω
λεβέντηη...μου,
'ύγα από δω λεβέντη μου φε·εύγα κι από σιμά·ά μου, φεύγα κι από σιμάά...μου.
(ή και με την παραλλαγή
'ύγα από δω λεβέντη μου φε·εύγα κι από τη βρύ·ύση, φεύγα κι από τη βρύση.)

Άιντε να μην το μά λέει να μην το·ο μάθει η μάνα μου, να μην το·ο μάθει η μάνα μου,
' μην το μάθει η μάάνα μου κι·ι η δόλια η αδερφή·ήή μου, κι η δόλια η αδερφήή...μου.
Άιντε ν ιγώ 'χω αδέ' λέει ιγώ 'χω·αδέρφια αρματολούς, ν ιγώ 'χω αδέρφια
αρματολούς,
'γώ 'χω αδέρφια αρματολούς πρώ·ώτα ξαδέρφια κλέ·έφτες, πρώ·ώτα ξαδέρφια
κλέέ...φτες.

Άιντε 'χω και τον λέει και τον και·αι τον πατέρα μου, και τον και·αι τον πατέρα μου,
'χω και τον πατέέρα μου με·έσα στο Προξενεί·είο, με·έσα στο Προξενείί...ο.

Εννιά οργιές βαθιά 'σκαφτα στη γη

(ντοπιολαλιά)

Ιννιά ουργιές βαθιά 'σκαφτα στη γη,
στη γη στη μαρμαρένια.
Να βγάλω μια κρυόβρυση
κρύα παταγομένη.

Να έρχονται οι έμορφες
κι αυτές οι μαυρομάτες.
Να πλένουν τα ποδάρια τοις¹,
τον άσπρο τοις λαιμό.

Τα χέρια τοις τα παχουλά,
γεμάτα μπιλιτζίκια².
Να τα 'βαζα προσκέφαλο,
τρεις μέρες και τρεις νύχτες.

Τον ύπνο τοις δε χόρταινα,
τρεις μέρες και τρεις νύχτες.

(επεξηγήσεις)

Εννιά οργιές (έ)'σκαφτα βαθιά στη γη,

ΤΟΥΣ,
ΤΟΥΣ

ΤΟΥΣ

ΤΟΥΣ

¹ **τοις**: κατά πάσα πιθανότητα, πρόκειται για ποιητική χρήση της αρχαίας δοτικής, αντί της αιτιατικής του πληθυντικού!!! ... Διαφορετικά, θα έπρεπε το «πλένουν», να ήταν «πλένει» ... Εκτός κι αν το «πλένουν», χρησιμοποιείται ως έντεχνο πέρασμα από τον πληθυντικό, στον ενικό αριθμό (της)!

² **μπιλιτζίκια**: τα βραχιόλια και τα διάφορα στολίδια των χειρών.

(τραγουδιστά)

Ιννιά ουργιές βαθιά βαθιά 'σκαφτα στη γη μωρέ στη γη στη μαρμαρένια.
Άει να βγάλω μια βρε Κωνσταντά μ', να βγάλω μια κρυόβρυση, κρυόβρυση,
να βγάλω μια κρυό κρυόβρυση κρύα μωρέ κρύα παταγομένη.

Άει να έρχονται βρε Κωνσταντά μ', να έρχονται οι έμορφες, οι έμορφες.
Να έρχονται οι έ οι έμορφες κι α'αυτές μωρέ κι αυτές οι μαυρομάτες.
Άει να πλένουν τα βρε Κωνσταντά μ' να πλένουν τα ποδάρια της, ποδάρια τοις.
Να πλένουν τα ποδά ποδάρια τοις, τον ά μωρέ τον άσπρο τοις λαιμό τοις.

Άει τα χέρια τοις βρε Κωνσταντά μ' τα χέρια τοις τα παχουλά, τα παχουλά.
Τα χέρια τοις τα πα τα παχουλά γη·μά μωρέ γημάτα μπιλιτζίκια².
Άει να τα 'βαζα βρε Κωνσταντά μ', να τα 'βαζα προσκέφαλο, προσκέφαλο.
Να τα 'βαζα προσκέ προσκέφαλο τρεις μέ μωρέ τρεις μέρες και τρεις νύχτες.

Τον ύπνο τοις δε χό δε χόρταινα, τρεις μέ μωρέ τρεις μέρες και τρεις νύχτες.

Δυασμί μου και βασιλικέ

(ντοπιολαλιά)

*Δυασμί μο' και βασιλικέ
και σεις μυρωδικά μου
και σεις μυρωδικά μου,
μ' έκαψες την καρδιά μου.*

*Ν εσείς μ' αποκοιμίσατε
και μο' φυγε η αγάπη
και μο' φυγε η αγάπη
κοντούλα και γιομάτη.*

*Παίρνω τα όρη ψάχνοντας
και τα ι βουνά ρωπιώντας
και τα ι βουνά ρωπιώντας,
το Θεο παρακαλούντας.*

*Κοπάησα και την έβρησκα
στον αργαλειό να υφαίνει,
στον αργαλειό να υφαίνει,
την κρένω δεν μου κρένει.*

(επεξηγήσεις)

Δυόσμε μου

μου κόψατε

μου
μου

ρωτώντας
ρωτώντας
παρακαλώντας

κοπίασα και την βρήκα

της αποκρίνομαι δεν μου αποκρίνεται

(τραγουδιστά)

*Δυασμί μωρέ δυασμί μο' και βασιλικέ,
δυασμί μο' και βασιλικέ και σεις μυρωδικά μου,
και σεις μυρωδικά μου, μ' έκαψες την καρδιά μου
και σεις μυρωδικά μου, μ' έκαψες την καρδιά μου.*

*Ν εσείς μωρέ ν εσείς μ' αποκοιμίσατε,
ν εσείς μ' αποκοιμίσατε και μο' φυγε η αγάπη, και μο' φυγε η αγάπη.
Και μο' φυγε η αγάπη κοντούλα και γιομάτη
και μο' φυγε η αγάπη κοντούλα και γιομάτη.*

*Παίρνω μωρέ παίρνω τα όρη ψάχνοντας,
παίρνω τα όρη τα ψάχνοντας και τα ι βουνά ρωτ(ι)ώντας, και τα ι βουνά ρωτ(ι)ώντας.
Και τα βουνά ρωτ(ι)ώντας το Θεο παρακαλ(ι)ώντας
και τα βουνά ρωτ(ι)ώντας το Θεο παρακαλ(ι)ώντας.*

*Κοπά μωρέ κοπάησα και την έβρησκα,
κοπάησα και την έβρησκα στον αργαλειό να υφαίνει, στον αργαλειό να υφαίνει.
Στον αργαλειό να υφαίνει την κρένω δε μου κρένει,
στον αργαλειό να υφαίνει την κρένω δε μου κρένει.*

Ρινούλα

(ντοπιολαλιά)

Να τ' αριοπλέκεις τα μαλλιά
κι μην τα ρίχ'ς στις πλάτις,
μας ζούρλανες μας τρέλανες,
μας πήρες το μυαλό μας.

Μας ζούρλανες το δάσκαλο
κι 'χασει τα γράμματά του,
μας ζούρλανες και τον παππά
κι 'χασει την ψαλμωδιά του.

(επεξηγήσεις)

αριοπλέκεις
ρίχ'(νει)ς στις πλάτες

έχασε

κι έχασε την ψαλμωδία του.

(τραγουδιστά)

Να τ' αριοπλέκεις τα να μαλλιά Ρινιώ· ωρέ Ρινούούλα, λα
να τ' αριοπλέκεις τα να μαλλιά Ρινιώ· ωρέ Ρινούού...λα,
ωρέ και μην τα ρίχ'ς στις πλά·άτις, Ρινού·λα χαμαϊδού...ούλα
και μην τα ρίχ'ς στις πλά·άτις, Ρινού·λα χαμαϊδούού...λα,
μας ζου(νού)ρλανες μας τρέ(τρέ)λανες Ρινιώ· ωρέ Ρινούούλα, λα
μας ζου(νού)ρλανες μας τρέ(τρέ)λανες Ρινιώ· ωρέ Ρινούού...λα,
ωρέ μας πήρες το μυαλό·ό μας Ρινού·λα χαμαϊδούλα
μας πήρες το μυαλό·ό μας Ρινού·λα χαμαϊδούού...λα.

Μας ζου(νού)ρλανες το δά(δα)σκαλο Ρινιώ, ωρέ Ρινούούλα, λα
μας ζου(νού)ρλανες το δά(δα)σκαλο Ρινιώ· ωρέ Ρινούού...λα,
ωρέ κι 'χασει τα γράμματά·ά του Ρινού·λα χαμαϊδούού·λα
κι 'χασει τα γράμματά·ά του Ρινού·λα χαμαϊδούού...λα,
μας ζου(νού)ρλανες και τον τον παπά Ρινιώ· ωρέ Ρινούούλα, λα
μας ζου(νού)ρλανες και τον τον παπά Ρινιώ· ωρέ Ρινούού...λα,
ωρέ κι 'χασει την ψαλμωδιά·ά του Ρινού·λα χαμαϊδού·ούλα
κι 'χασει την ψαλμωδιά·ά του Ρινού·λα χαμαϊδούού...λα.

- **τοάμικα - κλέφτικα**

Τα χιόνια και τα κρούσταλλα

(ντοπιολαλιά)

Τα χιόνια κι τα κρούσταλλα,
ν αυτά φέρνουν χειμώνα
κι τα ευζωνάκια στη γραμμή,
στη σέλα αραδιασμένα.

Λάμπουν τα φουσανέλια τους
κι αστράφτουν τα σπαθιά τους
κι είν' το σκουφάκι του τσολιά,
στον ώμο κυματίζει.

(επεξηγήσεις)

(τραγουδιστά)

Άιντε ωρέ τα χιόνια κι νε τα χιόνια·α κι τα κρούσταλλα· τα χιόνια·α κι τα κρούσταλλα,
τα χιόνια κι τα κρούσταλλα ν α·αυτά φέρνουν χειμώ·ώνα ν α·αυτά φέρνουν
χειμώ·...να

άιντε ωρέ νι κι τα ευζω·ωνά' νι κι τα ευζω·νάκια στη γραμμή, κι τα ευζω·ωνάκια στη
γραμμή,

κι τά ευζωνάκια στη γραμμή στη· νι σέλα αραδιασμέ·ένα στη σέλα αραδιασμέ·...να.

Άιντε ωρέ λάμπουν τα· φου' λέει λάμπουν τα·α φουσανέλια τους· λάμπουν τα·α
φουσανέλια...τους,

λάμπουν τα φουσανέλια τους κι α·αστράφτουν τα σπαθιά·ά τους κι α·αστράφτουν τα
σπαθιά·...τους.

Άιντε ωρέ 'νει κι το σκου·ουφά' 'ρέ κι το σκου·ουφάκι του τσολιά· κι είν' το
σκου·ουφάκι του τσολιά·...,

κι είν' το σκουφάκι· είν' του τσολιά στο·ον ώμο κυματί·ίζει στο·ον ώμο κυματί·...ζει.

Οι κλέφτες μπαρμπερίζονταν

(ντοπιολαλιά)

Οι κλέφτες μπαρπυρίζονταν
και στο γυαλί τηριόνταν
ν ένας τον άλλο έλεγαν
κι ένας τον άλλο λέει.

Ύμορφα κεφάλια πο' χομε
καιτσιγκελαμοστάκια,
δεν πρέπει για τη Λάρισα,
της Λάρσας τα μποντρούμια.

Μόν' πρέπει για ψηλά βουνά
στ' Ολύμπου τις ραχούλες,
κάθε ραχούλα και κλαρί
κάθε κλαρί και κλέφτης.

(επεξηγήσεις)

Οι κλέφτες μπαρμπερίζονταν
τηρούνταν

όμορφα κεφάλια που έχουμε
τσιγκελομουστάκια

Λάρισας, μπουντρούμια

(τραγουδιστά)

Οι κλέφτοι μπαρπυρι(νί)ζονταν βρε Λί'ίγκο¹ βρε Λί'ίγγο, οι
ν οι κλέφτοι μπαρπυρι(νί)ζονταν βρε Λί'ίγκο βρε Λί'...γγο
άντε και στο γυαλί τηριό·όνταν βρε Λί'ίγκο καπετά...άνιε,
και στο γυαλί τηριό·όνταν βρε Λί'ίγκο καπετά...νιε.

(ν)Ένας τον άλλο ενέλεγαν βρε Λί'ίγκο βρε Λί'ίγκο βρε...
(ν)ένας τον άλλο ενέλεγαν βρε Λί'ίγκο καπετά...νιε,
ωρέ κι ένας τον άλλο λέ·έει βρε Λί'ίγκο καπετά...άνιε
κι ένας τον άλλο λέ·έει βρε Λί'ίγκο καπετά...νιε.

Ύμορφα να κεφάλια πο' (νο)χομε βρε Λί'ίγκο βρε Λί'ίγκο, μο'
Ύμορφα να κεφάλια πο' (νο)χομε βρε Λί'ίγγο βρε Λί'...γγο,
ωρέ καιτσιγκελαμοστά·άκια βρε Λί'ίγκο καπετά·άνιε
καιτσιγκελαμοστά·άκια βρε Λί'ίγκο καπετά...νιε.

Δεν πρέπει για τη Λάλάρισα βρε Λί'ίγκο βρε Λί'ίγγο δε
δεν πρέπει για τη Λάλάρισα βρε Λί'ίγκο καπετά...νιε,
ωρέ της Λάρσας τα μποντρού·ούμια βρε Λί'ίγκο καπετά·άνιε
της Λάρσας τα μποντρού·ούμια βρε Λί'ίγκο καπετά...νιε

Μόν' πρέπει για ψηλά βουνά
στ' Ολύμπου τις ραχούλες,
κάθε ραχούλα και κλαρί,
κάθε κλαρί και κλέφτης.

¹ Λίγκος: όνομα κλέφτη.

Χορεύουν τα τσιαμόπουλα

(ντοπιολαλιά)

Χορεύουν τα τσιαμόπουλα,
κι παίζουν τα καημένα.
Κι ένα μικρό τσιαμόπουλο,
δε παίζει δε γιλάι.

Μόν' το σπαθάκι τ' έφκιανε,
μόν' το γαργαροπλένει.

Σπαθάκι μου περήφανο,
και γαργαροπλημμένο,
πολλές φορές με γλίτωσης,
'π' τα τούρκικα τα χέρια.

Κι αν με γλιτώσεις κι άλλη φορά,
απ' των εχθρών τα χέρια,
θέλ' να σ' αντύσω στο φλουρί
και στο μαργαριτάρι.

(επεξηγήσεις)

γελάει

(α)'π'(ό)

ντύσω

(τραγουδιστά)

Άιντε μωρέ χορεύουν τα λέει χορεύουν τα τσιαμόπουλα, χορεύουν'ουν τα τσιαμόπουλα,
χορεύουν τα τσιαμόπουλα χορεύουν τα καημέ'ένα, χορεύουν τα καημέ...να.
Άιντε μωρέ κι ένα μικρό λέει κι ένα μικρό τσιαμόπουλο κι ένα μικρό τσιαμόπουλο,
κι ένα μικρό τσιαμόπουλο δε'ε παίζει δε γιλάι, δε'ε παίζει δε γιλάά...ει.

Μόν' το σπαθά λέει μόν' το σπα'αθανάκι τ' έφκιανε, μόν' το σπα'αθάκι τ' έφκιανε,
μόν' το σπαθάκι τ' έφκιανε μό'όν' το γαργαροπλένει, μό'όν' το το γαργαροπλένει.

Άιντε σπαθάκι μου λέει σπαθάκι μου περήφανο, σπαθάκι μου περήφανο,
σπαθάκι μου περήφανο κι'ι γαργαροπλημμένο κι'ι γαργαροπλημμένο.
Άει μωρέ πολλές φορές πολλές φορές μο' γλίτωσης, πολλές φορές μο' γλίτωσης
πολλές φορές μο' γλίτωσης 'π' τα'α τούρκικα τα χέρια, 'π' τα'α τούρκικα τα χέρια.

Κι αν με γλιτώσεις κι άλλη φορά,
απ' των εχθρών τα χέρια,
θέλ' να σ' αντύσω στο φλουρί
και στο μαργαριτάρι.

Ποιος έχει αράδα σήμερα

(ντοπιολαλιά)

Ποιος έχει αράδα σήμερα
να φ'λάξει καρπούλι,
του Γιώργου η αράδα σήμερα
να φ'λάξει καρπούλι,
Βελούλα αράδα σήμερα
να φ'λάξει καρπούλι.

Βελούλα φύλαξε καλά,
μας έχουν προδωμένους,
μας έχουν στέκια δώδεκα
τουφέκια δεκαπέντε.

(επεξηγήσεις)

(τραγουδιστά)

Ποιος έχει αράδα ση(νί)μερα Βελούού ωρέ Βελούούλα
ποιος ένέχει αράδα ση(νί)μερα Βελούλα ωρέ Βελούού...λα.
ωρέ να φ'λάξει καρπούλι μωρέ Γιώργο Βελούλα να φ'λάξει καρπούλι μωρέ Γιώργο
Βελούού...λα,
του Γιώργου η αρά σήσήμερα Βελούλα ωρε Βελούλα του Γιώργου η αράδα
σησήμερα Βελούλα ωρέ Βελούού...λα
ωρέ να φ'λάξει καρπούλι μωρέ Γιώργο Βελούλα να φ'λάξει καρπούλι μωρέ Γιώργο
Βελούού...λα.

Βελούλα φύλαξε καλά,
μας έχουν προδωμένους,
μας έχουν στέκια δώδεκα
τουφέκια δεκαπέντε.

Αργύρω

(ντοπιολαλιά)

Βγήκε ν αυγή ξημέρωνε
κι ένα Σαββάτο βράδυ
ν Αργύρω πάει για κλαδί,
κλαδί για τα μανάρια.

*Κι οι κλέφτις παραμόνησαν,
από ψηλή ραχούλα.
Ν' Αργύρω μ' ρίξε το κλαδί,
ρίξε και το τσεκούρι.*

Το πώς να ρίξω το κλαδί,
το πως και το τσεκούρι;

(επεξηγήσεις)

Κι οι κλέφτες παραμόνευαν

(τραγουδιστά)

Βγήκε ν αυγή ξημε(νέ)ρωνε ν Αργύρω, ωρέ ν' Αργύύρω να
βγήκε ν αυγή ξη·με(νέ)ρωνε ν Αργύρω, ωρέ ν' Αργύύ...ρω
ωρέ κι ένα Σαββάτο βρά·ά·δυ ν' Αργύ·ρω, τσιλιγκούούλα
κι ένα Σαββάτο βρά·ά·δυ ν' Αργύρω μ', τσιλιγκούού...λα
ν Αργύύρω πάει και για να κλαδί, ν Αργύρω ωρέ ν Αργύύρω να
Αργύύρω πάει κι· για να κλαδί, ν Αργύρω ωρέ ν Αργύύ...ρω,
ωρέ κλαδί για τα μανά·άρια ν Αργύρω τσιλιγκού·ούλα
κλαδί· για τα μανά·άρια ν Αργύ·ρω τσιλιγκούού...λα

Κι οι κλέφτις παρα·μό(νο)νησαν, ν Αργύ·ύρω ν Αργύύρω νι
κλέ(νε)φτοις παραμό(νο)νησαν, ν Αργύρω· ωρέ ν Αργύύ...ρω
ωρέ ν από ψηλή ραχού·ούλα ν Αργύ·ρω τσελιγκού·ούλα
ν από· ψηλή ραχού·ούλα ν Αργύ·ρω τσελιγκούού...λα.
'ργύργύρω μ' ρίξε· το νο κλαδί, ν Αργύρω· ωρέ ν Αργύ·ύρω να
Αργύύρω μ' ρίξε· το νο κλαδί, ν Αργύρω· ωρέ ν Αργύύ...ρω
ρίξε και το νο· τσεκού τσεκούρι, ν Αργύ·ρω τσελιγκού·ούλα
και το· τσεκού τσεκού·ούρι, ν Αργύ·ρω τσελιγκού·ού...λα

Το πώς να ρίξω· το νο κλαδί ν Αργύρω· ωρέ ν Αργύύρω το·
πώ(νο)ς να ρίξω· το νο κλαδί ν Αργύρω· ωρέ ν Αργύύ...ρω
το πως και το· τσεκού τσεκού·ούρι ν Αργύ·ρω τσελιγκού·ούλα
το πως· και το τσεκού·ούρι ν Αργύ·ρω τσελιγκού·ού...λα.

- τσάμικα - βουκολικά

Κάτσε ν Αντώνη μ' ψυχογιέ

(ντοπιολαλιά)

Κάτσι ν' Αντώνη μ' ψυχογιέ,
κάτσι να φ'λάξ' τους σκλάβους,
Ν ιγώ να βγω κατά μαντριά,
σι' απάν' στα βλαχομάντρια,

Να πιάσω τους τσοπάνηδες,
και τους τσοπαναραίους,
να στείλουμε τα γράμματα
μέσ' την κυρά Φρασύνα (ή Φροσύνη).

Να στείλω φέσια δώδεκα
γιλέκα δεκαπέντε.

(επεξηγήσεις)

κάτσε
φυλάξεις
εγώ

(τραγουδιστά)

'τσι νι ν' Αντώνη· ψυ(νι)χογιέ, ν' Αντώνη· ωρέ ν' Αντώνη μ', να
'τσι νι ν' Αντώνη· ψυ(νι)χογιέ, ν' Αντώνη· ωρέ ν' Αντώνη... μ',
'ντώνη κάτσι· να φ'λάξ' τους σκλά·άβους, ν Αντώ·νη μ' Κατσιαντώνη
κάτσι· να φ'λάξ' τους σκλά·άβους, ν Αντώ·νη μ' Κατσιαντώ...νη
νο 'γω θα βγω κα·τά να μαντριά ν Αντώνη· ωρέ ν Αντώνη μ' νε
νο 'γω θα βγω κα·τά να μαντριά ν Αντώνη· ωρέ ν Αντώνη... μ',
ωρέ 'σια παν'· στα βλαχομά·άντρια ν Αντώ·νη Κατσιαντώνη μ'
'σια παν'· στα βλαχομά·άντρια ν Αντώ·νη μ' Κατσιαντώ...νη.

Να πιάσω τους τσοπάνηδες
και τους τσοπαναραίους,
να στείστέιουμε τα γρά(να)μματα ν' Αντώνη· ωρέ ν Αντώνη μ' να
στείστέιουμε τα· γρά(να)μματα ν' Αντώνη· ωρέ ν Αντώνη... μ',
ωρέ μέσ' την· κυρά Φρασύνα ν Αντώ·νη Κατσιαντώνη μ'
ωρέ μέσ' την· κυρά Φρασύνα ν Αντώ·νη μ' Κατσιαντώ...νη.

' στείστέιλω φέσια· δώδωδεκα ν Αντώνη· ωρέ ν Αντώνη μ' να
στείστέιλω φέσια· δώδωδεκα ν Αντώνη· ωρέ ν Αντώ...νη
ωρέ γιλέ·κα δεκαπέ·ντε ν Αντώ·νη μ' Κατσιαντώνη μ'
γιλέ·κα δεκαπέ·ντε ν Αντώ·νη μ' Κατσιαντώ...νη μ'.

- **τοάμικα - κοινωνικά**

Στα Βέροια βγαίν' ένα νερό

(ντοπιολαλιά)

Στα Βέροια βγαίν' ένα νερό,
το λέν' ασημονέρι.
Το πίν' τα λάφια κι ψοφούν,
τ' αρκούδια κι λυσσάζουν.

Το πίν' τα λάια πρόβατα
κια λησμονούν τ' αρνιά τους.
Όσες μανούλες κι αν το πιουν,
καμιά *πιδί* δεν κάνει.

Να το 'πινε κι η μάνα μου,
εμένα να μην κάνει.
Σα μο' 'κανε τι μου 'θελε,
σα μο' 'χει τι μο' θέλει.

(επεξηγήσεις)

πίν'(ουν)

Το πίν'(ουν) τα λάγια (μαύρα) πρόβατα
και

παιδί

με, με

με, με

Σαν μ' έκανε τι με ήθελε,

σαν μ' έχει τι με θέλει.

(τραγουδιστά)

Άιντε στα Βέροια βγαί λέει στα Βέροια· βγαίνει ένα νερό, στα Βέροια· βγαίνει ένα νερό,
στα Βέροια βγαίνει ένα νερό το·ο λέν' ασημονέ·έρι, το λέν' ασημονέέ...ρι.
Άιντε το πίν' τα λά λέει το πείν' τα·α λάφια και ψοφούν, το πείν' τα·α λάφια και ψοφούν,
το πίν' τα λάφια και ψοφούν τ'· αρκούδια και λυσσάζουν, τ'· αρκούδια και λυσσάά...ζουν.

Άιντε το πειν' τα λά λέει το πειν' τα·α λάια πρόβατα, το πειν' τα·α λάια πρόβατα
το πειν' τα λάια πρόβατα κια·α λησμονούν τ' αρνιά τους κια·α λησμονούν τ' αρνιάά...
τους.
Όσες μανούλες κι αν το πιουν,
καμιά παιδί δεν κάνει.

Άιντε να το 'πι' λέει να το 'πι·ινε κι η μάνα μου, να το 'πι·ινε κι η μάνα μου
να το 'πινε κι η μάνα μου κι·ι μένα να μην κάνει, κι·ι μένα να μην κάνει.
Άιντε σα μο' 'κανε λέει σα μο' 'κα·ανε τι μου 'θελε, σα μο' 'κα·ανε τι μου 'θελε;
σα μο' 'κανε τι μο' 'θελε σα·α μο' 'χει τι μο' θέλει, σα·α μο' 'χει τι μο' θέέ...λει.

• **τοάμικα - εσχατολογικά**

Τσιατσούλα μ' το κορμάκι σου

(ντοπιολαλιά)

Τσιατσούλα μ' το κορμάκι σου,
γιατί λυγάς τη μέση;
Μη γαρ¹ η μέση σε πονεί,
μη γαρ καμάρι το 'χεις;

*** Μήπως γιατί (αρχ. ελλ.)
*** μήπως γιατί

Ουδέ η μέση με πονεί
κι ουδέ καμάρι το 'χω,
μόν' πάει ο πόνος στα παιδιά,
πόνος στα παλληκάρια.

ούτε
ούτε
Μου

Στην πόλη σφάζουν πρόβατα
κι στην Αγιά κριάρια
και στης Τσιατσιούλας την αυλή,
σφάζουν παλληκαράκια.

Σφάζουν της χήρας τον υιγίο,
τον λέν' παχύ κριάρι.
Το αίμα 'υλάκι κίνησε,
ν αυλάκι και ποτάμι.

υι(γι)ό,
αυλάκι

Στη θάλασσα ροβόλησε,
στη θάλασσα πααίνει.

πηγαίνει.

¹ γαρ είναι απίστευτο το ότι το αρχαίο γαρ, διασώθηκε απόφιο μέσα σ' αυτό το τραγούδι και στο πέρασμα τόσων χιλιετιών!!! ...

(τραγουδιστά)

Τσιατσούλα μ' το κορμά κορμάκι σο', για-τί μωρέ γιατί λυγάς τη μέση;
Μη γαρ η μέ ωρ' Τσιατσιούλα μου μη γαρ η μέση σε πονεί, βρε σε πονεί,
μη γαρ η μέση σε ωρ' σε πονεί μη γαρ μωρέ μη γαρ καμάρι το 'χεις;

Ουδέ η μέση με ωρ' με πονεί κι ου-δέ μωρέ κι ουδέ καμάρι το 'χω,
μόν' πάει ο πό Τσιατσιούλα μου μόν' πάει ο πόνος στα βρε στα παιδιά, βρε στα
παιδιά,
μόν' πάει ο πόνος στα βρε στα παιδιά, πό-νος μωρέ πόνος στα παλληκάρια.

Άει στην πόλη σφά Τσιατσιούλα μου στην Πόλη σφάζουν πρόβατα, βρε πρόβατα,
στην πόλη σφάζουν πρό βρε πρόβατα και· στην μωρέ και στην Αγιά κριάρια,
άει και στης Τσιατσιού Τσιατσιούλα μου και στης Τσιατσιούλας την αυλή, βρε την
αυλή
και στης Τσιατσιούλας την βρε την αυλή σφά-άζουν μωρέ σφάζουν παλληκαράκια.

Άει σφάζουν της χή Τσιατσιούλα μου σφάζουν της χήρας τον υιγίο, βρε τον υιγίο,
σφάζουν της χήρας τον βρε τον υιγίο, τον· λεν μωρέ τον λεν παχύ κριάρι.
Άει το αίμα 'υλά' Τσιατσιούλα μου το αίμα 'υλά·κι κίνησε, βρε κίνησε,
το αίμα 'υλάκι κί μωρ' κίνησε ν α·αυλά' μωρέ ν αυλάκι και ποτάμι.

Άει στη θάλασσα Τσιατσιούλα μου, στη θάλασσα· ροβό ροβόλησε, ροβόλησε
στη θάλασσα ροβό ροβόλησε στη·η θα μωρέ στη θάλασσα πααίνει.

Έβγα μάνα μ' και χούιαξε

(ντοπιολαλιά)

Έβγα μάνα μ' και χούιαξε,
στο πέρα παραθύρι.
Όποιος γονής έχει παιδιά,
φέτος μην τα παντρέψει.

Φέτος θα γένει πόλεμος,
θα γέν' παλιανταρσία.
Θα κλάψουν μάνες για παιδιά,
γυναίκες για τους άντρες.

Θα κλάψει και μια παπαδιά,
θα κλάψει για τον παππά της.

(επεξηγήσεις)

χούγιαξε,
γονιός

παλιοανταρσία

(τραγουδιστά)

Αρ' έβγα μάνα μ' έ ν έβγα μά·άνα μ' και χούιαξε, ν έβγα μά·άνα μ' και χούιαξε,
'βγα μάνα μ' και χούιαξε στο·ο πέρα παραθύρι, στο·ο πέρα παραθύ...ρι.
Άιντε ωρέ ν όποιος γονής όποιος γο·ονής έχει παιδιά, όποιος γο·ονής έχει παιδιά,
όποιος γονής έχει παιδιά φέ·έτος μην τα παντρε·έψει, φέ·έτος μην τα παντρέέ...ψει.

Αρέ γιατί θα γένει φέτος θα·α γένει πόλεμος, φέτος θα·α γένει πόλεμος,
φέτος θα γένει πόλεμος θα·α γέν' παλιανταρσία, θα·α γέν' παλιανταρσίί...α.
Αρέ θα κλάψουν μάνες θα κλάψου·ουν μάνες για παιδιά, θα κλάψου·ουν μάνες για
παιδιά,
' κλάψουν μάνες για παιδιά γυ·υναίκες για τους άντρες, γυ·υναίκες για τους
άά...ντρες.

Αρέ θα κλάψει και θα κλάψει·ει και μια παπαδιά, θα κλάψει·ει και μια παπαδιά,
' κλάψει και μια παπαδιά θα·α κλάψει για τον παππά της, θα·α κλάψει για τον
παππά... της.

- στα τρία

Εννιά χιλιάδες πρόβατα

(ντοπιολαλιά)

Ιννιά χιλιάδες πρόβατα
κι ιννιά χιλιάδες γίδια,
ιννιά τζιουμπάνοι τα 'βοσκαν,
κι ιννιά τζιουμπαναραίοι.

Οι πέντε πάνε για ψωμί
κι οι τρεις για μαύρα μάτια
κι αφήν' του Γιάννη μοναχό,
στη μέση απ' το κοπάδι.

Έκατσαν και τον ορμήνιβαν
έκατσαν τον ορμηνεύουν.
Καλά Γιάννη μ' τα πρόβατα,
καλά Γιάννη μ' τα γίδια.

Στο Μέγα Δέντρο μην τα πας,
μην πας και τα σταλίσεις,
στου Μέγα Λάκκο μην τα πας,
μην πας και τα ποτίσεις.

Εκεί ψοφούν τα πρόβατα,
εκεί ψοφούν τα γίδια.

(επεξηγήσεις)

Εννιά
εννιά
εννιά τσοπάνηδες
εννιά τσοπαναραίοι

ΤΟΝ

έκατσαν και τον ορμήνευαν
έκατσαν

ΣΤΟΝ

(τραγουδιστά)

Ιννιά χιλιάδες πρόβατα, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου,
ιννιά χιλιάδες πρόβατα, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου
κι ιννιά χιλιάδες γίδια, γυαλένιο μου ζωνάρι
κι ιννιά χιλιάδες γίδια, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Ιννιά τζιουμπάνοι τα 'βοσκαν, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου,
ιννιά τζιουμπάνοι τα 'βοσκαν, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου,
κι ιννιά τζιουμπαναραίοι, γυαλένιο μου ζωνάρι,
κι ιννιά τζιουμπαναραίοι, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Οι πέντε πάνε για ψωμί, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου,
οι πέντε πάνε για ψωμί, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου
κι οι τρεις για μαύρα μάτια, γυαλένιο μου ζωνάρι,
κι οι τρεις για μαύρα μάτια, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Κι αφήν' του Γιάννη μοναχό, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου
κι αφήν' του Γιάννη μοναχό, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου,
στη μέση απ' το κοπάδι, γυαλένιο μου ζωνάρι,
στη μέση απ' το κοπάδι, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Έκατσαν και τον ορμήνιβαν, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου,
έκατσαν και τον ορμήνιβαν, Γιάννη μου Γιαννά' Γιαννάκη μου,

΄κατσαν τον ορμηνεύουν, γυαλένιο μου ζωνάρι,
΄κατσαν τον ορμηνεύουν, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Καλά Γιάννη μ΄ τα πρόβατα, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου,
καλά Γιάννη μ΄ τα πρόβατα, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου,
καλά Γιάννη μ΄ τα γίδια, γυαλένιο μου ζωνάρι,
καλά Γιάννη μ΄ τα γίδια, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Στο Μέγα Δέντρο μην τα πας, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου,
στο Μέγα Δέντρο μην τα πας, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου,
μην πας και τα σταλίσεις, γυαλένιο μου ζωνάρι,
μην πας και τα σταλίσεις, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Στου Μέγα Λάκκο μην τα πας, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου,
στου Μέγα Λάκκο μην τα πας, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου,
μην πας και τα ποτίσεις, γυαλένιο μου ζωνάρι,
μην πας και τα ποτίσεις, γυαλένιο μου ζωνάρι.

Εκεί ψοφούν τα πρόβατα, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου,
εκεί ψοφούν τα πρόβατα, Γιάννη μου Γιαννά΄ Γιαννάκη μου
εκεί ψοφούν τα γίδια, γυαλένιο μου ζωνάρι,
εκεί ψοφούν τα γίδια, γυαλένιο μου ζωνάρι.

- **συρτά - ερωτικά**

Παίρνω το τουφεκάκι μου

(ντοπιολαλιά)

Παίρνω το ντουφικάκι μου
κι πάω να κυνηγήσω,
βρίσκω λαγό ν από 'βοσκει
περδίκια πλαγιασμένη.

Ρίχνω σκοτώνω το λαγό
και παίρνω την περδίκια,
'κατσα και την μαείριψα,
σ' αρχοντικό λαήνι.

Κια κάλεσα τις έμορφες
κι όλες τις μαυρομάτες.
Όλες κινούσαν κι έρχονταν
κι όλες με την αράδα.

Άει μια κοντή μελαχρινή
δε φάνηκε να έρθει,
έχει τουν άντρα τ'ς άρρωστον
βαριά για να πεθάνει.

(επεξηγήσεις)

τουφεκάκι

έβοσκει
πέρδικα

πέρδικα
κάθισα και την μαγείρεψα

Και

φάνηκε
τον, της

(τραγουδιστά)

Παίρνω το ντουφικάκι μου μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι,
παίρνω το ντουφικάκι μου μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι
κι πάω να κυνηγήσου κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
κι πάω να κυνηγήσου κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.
βρίσκω λαγό ν από 'βοσκει μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι,
βρίσκω λαγό ν από 'βοσκει μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι,
περδίκια πλαγιασμένη κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.
περδίκια πλαγιασμένη κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.

Ρίχνω σκοτώνω το λαγό μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι,
ρίχνω σκοτώνω το λαγό μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι,
και παίρνω την περδίκια κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
και παίρνω την περδίκια κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
'κατσα και την μαείριψα μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι,
'κατσα και την μαείριψα μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι,
σ' αρχοντικό λαήνι κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
σ' αρχοντικό λαήνι κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.

Κια κάλεσα τις έμορφες μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι
κια κάλεσα τις έμορφες μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι
κι όλες τις μαυρομάτες κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
κι όλες τις μαυρομάτες κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.
Όλες κινούσαν κι έρχονταν μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι
όλες κινούσαν κι έρχονταν μ' έβρηχι μι χιό μι χιόνιζι
κι όλες με την αράδα κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
κι όλες με την αράδα κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.

Άει μια κοντή μελαχρινή μ' έβρηχι μι χιό μι χιονίζι,
άει μια κοντή μελαχρινή μ' έβρηχι μι χιό μι χιονίζι,
δε φάνηκι να έρθει κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
δε φάνηκι να έρθει κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.
Έχει τουν άντρα τ'ς άρρωστον μ' έβρηχι μι χιό μι χιονίζι,
έχει τουν άντρα τ'ς άρρωστον μ' έβρηχι μι χιό μι χιονίζι,
βαριά για να πεθάνει κι ας βρέξει κι ας χιονίσει
βαριά για να πεθάνει κι ας βρέξει κι ας χιονίσει.

Τρία κοράσια μάλωναν

(ντοπιολαλιά)

*Τρία κοράσια μάλωναν,
για ένα παλικάρι.
Κι μι τις ρόκις δέρνονταν
κι απ' τα μαλλιά τραβιούνταν.*

Κι η μάνα του τον έλεγε
κι η μάνα του τον λέει.
*Πιδί μου πάρ' τις κια τις τρεις,
πάρ' τις να τις φυλάξεις.*

Η μια να φέρει ζιστό (ή κρύο) νιρό
κι η άλλη να ζυμώνει.
Κι η τρίτη η μικρότερη,
να στρώνει να πλαγιάζεις.

(επεξηγήσεις)

Τρία κοράσια μάλωναν,
Και με τις ρόκες δέρνονταν

Παιδί

ζεστό νερό

(τραγουδιστά)

Τρία μωρέ τρία κοράσια μάλωναν.
Τρία κοράσια μάλωναν για ένα παλικάρι, για ένα παλικάρι.
Κι μι μωρέ κι μι τις ρόκις δέρνονταν.
Κι μι τις ρόκις δέρνονταν κι απ' τα μαλλιά τραβιού'νταν, κι απ' τα μαλλιά
τραβιούνταν.

Κι η μα μωρέ κι η μάνα του τουν έλεγε.
Κι η μάνα του τού έλεγε κι η μάνα του τού λέει, κι η μάνα του τον λέει.

Πιδί μωρέ πιδί μου, πάρ' τις κια τις τρεις.
Πιδί μου πάρ' τις κια τις τρεις πάρ' τις να τις φυλάξεις, πάρ' τις να τις φυλάξεις.
Η μια μωρέ η μια να φέρει ζιστό νερό.
Η μια να φέρει ζιστό (ή κρύο) νερό κι η άλλη να ζυμώνει, κι η άλλη να ζυμώνει.

Κι η τρί μωρέ κι η τρίτη, η μικρότερη.
Κι η τρίτη η μικρότερη να στρώνει να πλαγιάζεις, να στρώνει να πλαγιάζεις.

Μηλίτσα που 'σουν στο γκρεμό

(ντοπιολαλιά)

Μηλίτσα που 'σουν στο γκρεμό,
μι μήλα φορτωμένη,
τα μήλα σου λιμπέφτηκα
και το γκρεμό φοβάμαι.

Σαν τον φοβάσαι το γκρεμό,
έλ' απ' το μονοπάτι.
Το μονοπάτι μ' έβγαλε
σ' ένα 'ρημοκκλησάκι.

Και το 'κκλησάκι ήταν παλιό,
τα μνήματα καινούργια.
Κι ένα μνήμα παλιόμνημα,
παλιότερο από τ' άλλα.

Δεν το 'δα και το πάτησα,
απάνω στο κεφάλι
κι ακούω το μνήμα να βογγάει,
να βαριαναστενάζει.

(επεξηγήσεις)

με
λιμπίστηκα

ερημοκκλησάκι.

εκκλησάκι

(τραγουδιστά)

Μηλί βάι μηλίτσα που 'σαν στο γκρεμό,
μηλίτσα που 'σαν στο γκρεμό μι μήλα φορτωμένη, μι μήλα φορτωμένη,
τα μή βάι τα μήλα σου λιμπέφτηκα,
τα μήλα σου λιμπέφτηκα και το γκρεμό φοβάμαι, και το γκρεμό φοβάμαι.

Σαν τον βάι σαν τον φοβάσαι το γκρεμό,
σαν τον φοβάσαι το γκρεμό έλ' απ' το μονοπάτι, έλ' απ' το μονοπάτι.
Το μο βάι το μονοπάτι μ' έβγαλε,
το μονοπάτι μ' έβγαλε σ' ένα 'ρημοκκλησάκι, σ' ένα 'ρημοκκλησάκι.

Και το βάι και το 'κκλησάκι ήταν παλιό
και το 'κκλησάκι ήταν παλιό τα μνήματα καινούργια, τα μνήματα καινούργια.
Κι ένα βάι κι ένα μνήμα παλιόμνημα.
Κι ένα μνήμα παλιόμνημα παλιότερο από τ' άλλα, παλιότερο από τ' άλλα.

Δεν το βάι δεν το 'δα και το πάτησα,
δεν το δα και το πάτησα ν απάνω στο κεφάλι, ν απάνω στο κεφάλι.
Κι ακού βάι κι ακούω το μνήμα να βογγάει,
κι ακούω το μνήμα να βογγάει να βαριαναστενάζει, να βαριαναστενάζει.

Χρυσή μου τετραμίδα μου

(ντοπιολαλιά)

Χρυσή μου τετραμίδα μου,
χρυσή μαλαματένια,
στο στρώμα που κοιμάσ' ισί,
να μπω κι εγώ να μείνω.

Στο στρώμα που κοιμάμ' ιγώ,
εσένα δε σι θέλω.
Γιατί έχ' αδέρφια αρματολούς,
πρώτα ξαδέρφια κλέφτες.

Γιατί έχω μάνα κι αδερφή,
με βάζουνε στη μέση
κι έχω και τον πατέρα μου,
στους κλέφτες καπετάνιο.

(επεξηγήσεις)

κοιμάσαι εσύ

κοιμάμαι εγώ
σε

(τραγουδιστά)

Χρυσή μωρέ χρυσή μου τετραμίδα μου,
χρυσή μου τετραμίδα μου χρυσή μαλαματένια χρυσή μαλαματένια.
στο στρώ μωρέ στο στρώμα που κοιμάσει συ,
στο στρώμα που κοιμάσει συ θα 'ρθω κι εγώ να μείνω, θα 'ρθω κι εγώ να μείνω.
Στο στρώ μωρέ στο στρώμα που κοιμάμ' ιγώ
στο στρώμα που κοιμάμ' ιγώ εσένα δε σι θέλω, εσένα δε σι θέλω.
Γιατί μωρέ γιατ' έχ' αδέρφια αρματολούς
γιατ' έχ' αδέρφια αρματολούς πολλά ξαδέρφια έχω πολλά ξαδέρφια έχω.

Γιατί μωρέ γιατ' έχω μάνα κι αδερφή,
γιατ' έχω μάνα κι αδερφή με βάζουνε στη μέση με βάζουνε στη μέση
κι έχω μωρέ κι έχω και τον πατέρα μου,
κι έχω και τον πατέρα μου στους κλέφτες καπετάνιο στους κλέφτες καπετάνιο.

Μάνα μ' στο περιβόλι σου

(ντοπιολαλιά)

Μάνα μ' στο περιβόλι σου
και στην αμυγδαλιά σου,
εκεί καθόταν τρεις αητοί
και τρεις καλοί λεβέντες.

Κι ένας με μήλο με βαρεί
κι άλλος με δαχτυλίδι
κι ο τρίτος ο μικρότερος,
μ' ένα χρυσό γαϊτάνι.

Κι *ιγώ* το μήλο το 'φαγα,
το δαχτυλίδι το 'χω
κι αυτό το χρυσογάϊτανο,
το 'πλεξα στα μαλλιά μου.

(επεξηγήσεις)

εγώ

(τραγουδιστά)

Μάνα μ' μωρέ μάνα μ' στο· περιβόλι σου,
μάννα μ' στο περιβόλι σου και στην αμυγδαλιά· σου και στην αμυγδαλιά σου,
ν εκεί μανά μ' ν εκεί καθόταν τρεις αητοί,
ν εκεί καθόταν τρεις αετοί και τρεις καλοί λεβέ·ντες και τρεις καλοί λεβέντες.

Κι ένας μωρέ κι ένας με μήλο με βαρεί
κι ένας με μήλο με βαρεί κι άλλος με δαχτυλί·δι κι άλλος με δαχτυλί·δι,
κι ο τρί' μάνα μ' κι ο τρίτος ο μικρότερος,
κι ο τρίτος ο μικρότερος μ' ένα χρυσό γαϊτά·νι μ' ένα χρυσό γαϊτά·άνι.

Κι *ιγώ* μάνα μ' κι *ιγώ* το μήλο το 'φαγα
κι *ιγώ* το μήλο το 'φαγα το δαχτυλίδι το· 'χω, το δαχτυλίδι το 'χω
κι αυτό μάνα μ' κι αυτό το χρυσογάϊτανο
κι αυτό το χρυσογάϊτανο το 'πλεξα στα μαλλιά μου.

- **συρτά – κοινωνικά ...**

Ένα ι πουλί γεια σ' Χαράλαμψη

(ντοπιολαλιά)

Ένα ι πουλί θαλασσινό,
κι ένα ι πουλί βουνίσιο.
Τα δυο πουλιά μαλώνανε,
τα δυο *κατηγοριούνταν*.

Γυρνάει το θαλασσινό
και λέει στο βουνίσιο.
Μη με μαλώνεις σταυραητέ
και μη με παραπαίρνεις,

Πολύν *κιρό* δεν *κάθομαι*,
στον τόπου σας να *μείνω*,
Αν κάτσω Μάη κι Θεριστή
κι όλον τον Αλωνάρη.

Κι αν πάρω κι απ' τον Αύγουστο,
πέντ' έξι δέκα μέρες.
Ωσπου να βγάλω τα πουλιά
κι αυτά τα χελιδόνια.

(επεξηγήσεις)

κατηγορούνταν

καιρό
μείνω

(τραγουδιστά)

Ένα ι πουλί γεια σ' Χαράλαμψη, ένα ι πουλί θαλασσινό
κι ένα ι πουλί βουνίσιο γεια σου βρε Χαραλάμψη
κι ένα ι πουλί βουνίσιο γεια σου βρε Χαραλάμψη.
Τα δυο πουλιά γεια σ' Χαράλαμψη, τα δυο πουλιά μαλώνανε
τα δυο κατηγοριούνταν γεια σου βρε Χαραλάμψη.
τα δυο κατηγοριούνταν γεια σου βρε Χαραλάμψη.

Γυρνάει το γεια σ' Χαράλαμψη γυρνάει το θαλασσινό
και λέει στο βουνίσιο γεια σου βρε Χαραλάμψη
και λέει στο βουνίσιο γεια σου βρε Χαραλάμψη.
Μη με μαλώ γεια σ' Χαράλαμψη, μη με μαλώνεις σταυραητέ
και μη με παραπαίρνεις γεια σου βρε Χαραλάμψη
και μη με παραπαίρνεις γεια σου βρε Χαραλάμψη.

Πολύν *κιρό* γεια σ' Χαράλαμψη, πολύν *κιρό* δεν *κάθομαι*,
στον τόπου σας να *μείνω*, γεια σου βρε Χαραλάμψη
στον τόπου σας να *μείνω*, γεια σου βρε Χαραλάμψη.
Αν κάτσω Μάη γεια σ' Χαράλαμψη, αν κάτσω Μάη κι Θεριστή
κι όλον τον Αλωνάρη, γεια σου βρε Χαραλάμψη
κι όλον τον Αλωνάρη, γεια σου βρε Χαραλάμψη.

Κι αν πάρω γεια σ' Χαράλαμψη κι αν πάρω κι απ' τον Αύγουστο,
πέντ' έξι δέκα μέρες γεια σου βρε Χαραλάμψη,
πέντ' έξι δέκα μέρες γεια σου βρε Χαραλάμψη.
Ωσπου να βγά γεια σ' Χαράλαμψη, ώσπου να βγάλω τα πουλιά
κι αυτά τα χελιδόνια γεια σου βρε Χαραλάμψη

κι αυτά τα χελιδόνια γεια σου βρε Χαραλάμπη.

- **συρτά - στρατιωτικά ...**

Για δεξ το πυροβολικό

(ντοπιολαλιά)

Μπροστά τραβάει ο λοχαγός
κι πίσω ο 'πιλοχίας.
Κι ανάμεσα σ' αυτούς τους δυο,
η πυροβολαρχία.

Κι ο λοχαγός διέταξε
κι ο 'πιλοχίας λέει.
Σταθείτε πυροβολητές
να στήσουν τα κανόνια.

Γιατί ο εχθρός πλησίασε,
κοντεύει να μας πάρει.

(επεξηγήσεις)

Επιλοχίας

επιλοχίας

(τραγουδιστά)

Για δεξ καλέ για δε για δεξ το πυροβολικό,
για δεξ το πυροβολικό πως πάει αράδα αράδα, πως πάει αράδα αράδα.

Μπροστά καλέ μπροστά μπροστά τραβάει ο λοχαγός,
μπροστά τραβάει ο λοχαγός και πίσω ο επιλοχίας και πίσω ο επιλοχίας.
Κι ανά καλέ κι ανά κι ανάμεσα σ' αυτούς τους δυο
κι ανάμεσα σ' αυτούς τους δυο η πυροβολαρχία, η πυροβολαρχία.

Κι ο λο καλέ κι ο λο κι ο λοχαγός διέταξε
Κι ο λοχαγός διέταξε κι ο 'πιλοχίας λέει κι ο 'πιλοχίας λέει.
Σταθεί καλέ σταθεί σταθείτε πυροβολητές,
σταθείτε πυροβολητές να στήσουν τα κανόνια, να στήσουν τα κανόνια.

Γιατί καλέ γιατί γιατί ο εχθρός πλησίασε,
γιατί ο εχθρός πλησίασε κοντεύει να μας πάρει, κοντεύει να μας πάρει.

- **Ξηκουπάρκου (μπεράτι)**

Τασιά μωρή Τασιά

(ντοπιολαλιά)

Τασιά μωρή Τασιά,
σαν πας στην εκκλησιά,
ν' ανάψεις δυο λαμπάδες
και τέσσερα κεριά.

(επεξηγήσεις)

Καλή Πρωτοχρονιά!